

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA ROMAEE

Ti Pabloe isc'opon ta vun ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Romae xchi'uc ti xchi'iltac ta jurioale ti tey co'ol tstsob sbaique

¹ Vo'on Pabloon, ta jch'un ti c'usitic chiyalbe ti Jesucristoe. Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti yaj'apoxtolone yu'un chba cal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe.

² Ti Rioxe iyalbe onox ti yaj'alc'optac ti ta más vo'nee ti ta stac tal ti much'u tstoij jmultique. Ists'ibabeic comel sc'oplal ta vun, ja' ti ta jq'ueltique. ³ Ja' sc'oplal ti Xch'amal Rioxe, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. I'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Ja' smom ti preserente David ti ta más vo'nee. ⁴ Pero ivinaj ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ti ch'abal smule, yu'un icha'cuxi loq'uel ta smuquenal. ⁵ Ja' iyac' cabtelcticotic ti Jesucristoe ti hcalticotic a'yuc li c'usitic yaloje. Toj lec ti listacoticotic ta yalel a'yuque yu'un oy much'utic ta xch'unic ta sjunlej balamil ti ja' istoij jmultique yo' x'ich'e o ta muq'ue. ⁶ C'alal ta vo'oxuc chacalbe ava'iic uc yu'un yic'ojojuc xa ti Cajvaltic Jesucristoe; xch'amaloxuc xa.

⁷ Chajc'oponic ta vun, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta jteclum Romae ti sc'anojojuc ti Rioxe. Ti layiq'uique, ja' yo' xapasic o li c'usitic lec chile.

Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaløj ti tsc'an chba yal sc'op Riox ta Roma ti Pabloe

⁸ Ba'yi “colaval, Cajval” chcut ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Yu'un vinajem ta sjunlej bamil ti ach'unojic li sc'op Rioxe. Ti quich'oj ta muc' ti Jesucristoe, chiyich'be ta muc' ti c'usitic chcalbe ti Rioxe. ⁹ Scotol c'ac'al chajc'oponbeic Riox, ja' Xch'amal ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile, ti sjunul co'on ta jvinajesbe sc'oplale. Ti Rioxe yiløj ti muc bu ch'ayemoxuc ta jole. ¹⁰ Scotol c'ac'al ta jc'anbe ti Rioxe ti ac'u scoltaon tal mi yech tsc'an ti chtal jvula'anoxuque, yu'un mu xixocob tajmec. ¹¹⁻¹² Ti ta jc'an chtal jvula'anoxuque, yu'un chtal jcoltaoxuc yo' xach'unic o más li sc'op Rioxe, yo' co'ol jpatbe o jba co'ontic c'alal xquil jbatc ti co'ol jch'unojtique.

¹³ Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chava'iic ti ep xa ta ech'el ta jc'an chtal jvula'anoxuque pero yech no'ox ta jnopilan yu'un mu jayicon o tajmec, mu xixocob. Ta jc'an chtal cal ava'iic más li sc'op Rioxe yo' oy o c'usi xataic cu'un ta scuenta sbatel osile chac c'u cha'al istaic xa cu'un li yane ti ma'uc jurioetic uque. ¹⁴ Ja' cabtel chcalbe ya'iic sc'op Riox scotol li crixchanoetique. Ac'u mi p'ij, ac'u mi sonso, persa chcalbeic. ¹⁵ Yech'o ti ta jc'an chtal cal ava'iic uque, vo'oxuc li jromaouxuque.

Ja' li'yaloj ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li sc'op Rioxe

¹⁶ Mu xiq'uexav ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe yu'un ta xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic ta xch'unique. Ba'yi ica'itic, vo'otic li juriootique. Ts'acal to ava'iic, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. ¹⁷ Li sc'op Rioxe ja' chiyalbotic ti ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe mi jch'unojtic ti ja' listojbotique. Ja' yech ts'ibabil chac li'i: “Ti much'utic ch'abal smulic chquile, ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta sbatel osil”, xi ti Rioxe.

Ja' li'yaloj ti oy jmultic jcotoltique

¹⁸ Ti Rioxe chquiltic ti li' no'ox chlic yac'be castico ti much'utic chopol li c'usitic tspasique ti mu xch'unic ti c'usitic yaloje. Ti naca chopol li c'usitic tspasique, ti mu xch'unique, yu'un mu sc'an svinajesic ti sna'ojic ti oy ti Rioxe. ¹⁹ Mu'nuc mu sna'ic ti oye. Ti Rioxe yac'oj iluc c'u x'elan yo' xquiltic o ti oye. ²⁰ Ac'u mi mu xquiltic ti Rioxe, pero chquiltic li c'usitic spasoje. Ta spasel balamil c'al tana, chquiltic ti oy syu'el ti Rioxe. Chquiltic ti ja' ti Rioxe. Yech'o un ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue, mu xu' chalic ti mu sna'ic mi oy ti Rioxe. ²¹ Ac'u mi sna'ojic onox ti oy ti Rioxe, pero muc xich'ic ta muc'. Muc xalbeic colaval ti iq'uelatique. Yech'o ti mu c'u stu ti c'usitic lic snopique. ²² P'ijic tajmec ti yalojique pero más ich'aybat sjolic. ²³ Ma'uc iyich'ic ta muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile; lic spasic sloc'ol crixchano ti sna' xchame, ja' iyich'ic ta muc'. Iyich'ic ta muc' sloc'ol mut noxtoc, xchi'uc sloc'ol c'usitic xcotet ta sba balamil, xchi'uc sloc'ol quiletel chon.

²⁴ Yech'lo un ti Rioxe iyal ti ja' ac'u spasic li c'usitic chal yo'onique. Muc bu isc'uxubin li spat xoconique. Q'uexlal sba tajmec ti c'usitic lic spasiq. ²⁵ Yu'un ja' lic yich'ic ta muc' li c'usitic spasoĵ ti Rioxe, ja' isc'oponic. Ma'uc iyich'ic ta muc' ti Rioxe ti ja' spasoĵ li c'usitic oye, ti ch-ich'e onox ta muc' ta sbatel osile. Toĵ lec ti ja' yech chc'ote.

²⁶ Ti muc xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' xa i'ac'bat spasic ti c'usi q'uexlal sba ta pasele. C'alal ta antsetic chopol tajmec c'usi lic spasic. Muc xa xchi'in sbaic xchi'uc ti smalalique, soĵel xa xchi'il sbaic ta antsil ixchi'in sbaic. ²⁷ Ja' no'ox yech ispasic ti viniquetic uque, muc xa xchi'in sbaic xchi'uc ti yajniliq. Soĵel xa xchi'il sbaic ta vini-cal ixchi'in sbaic. Lic tsacaticuc o ta chamel ti x'elan ispasiq. Svocol no'ox isa'be sbaic, ja' ti muc xich'ic ta muc' ti Rioxe.

²⁸ Ti x'elan muc xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' xa i'ac'bat snopic ti c'usitic naca chopole. ²⁹ Ja' ibat ta yo'onic ti tsa' yantsique, ti tsa' yajmulique, ti chopol chc'opojique, ti chpich' yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Naca chopol c'usi ispasic. Tol x'it'ixajic, chmilvanic, tsa'ic c'op, chlo'lovanic, chlabanvanic, chlo'iltavanic. ³⁰ Chopol c'usi chal-beic ta spat xocon li xchi'ilique. Mu sc'anic ti Rioxe. Mu xch'unic mantal. Mu xa much'u xtaon cha'iic. Ta stoy o sbaic li c'usitic chalique. Ja' tsliquesic li c'usitic chopole. Mu xch'unbeic smantal stot sme'ic. ³¹ Mu c'u stu ti c'usitic tsnopique. Ma'uc yech ti c'usitic chalique. Mu xc'uxubinvanic, mu xaq'uic ta pertonal xchi'ilic. Mu c'uxuc ta yo'onic li much'utic abol sbaique.

³² Ac'u mi sna'ojic ti yech onox yaloj ti Rioxe ti chich'ic castico ta sbatel osil ti much'utic ja' yech tspasique, pero mu xicta sbaic ta spasulanel. Más xa lec cha'iic mi oy much'utic ja' yech tspasic uque.

2

Ja' li' yaloj ti lec c'usi tspas ti Rioxe ti chac'be castico ti much'utic chopol ti c'usitic tspasique

¹ Much'uuc no'ox ti yech chale: “Taj x'elan tspasique, chich'ic onox castico”, mi xie, yu'un ta snop ti ch'abal smulli stuque. Mu xa'i sba ti chopol c'usitic tspas uque. Co'ol xchi'uc li much'utic tslo'iltae. ² Jna'ojtic ti lec c'usi tspas ti Rioxe. Ti much'utic chopol li c'usitic tspasique chac'be castico. ³ Ti much'utic chalic ti chich'ic onox castico ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, pero mi ja' yech tspasic uque, chich'ic onox castico uc. ⁴ Ti chc'uxubinvan ti Rioxe, ti lec yo'one, tsnopic ti ta sts'icbatic li c'usitic chopol tspasique. Mu sna'ic mi naca no'ox chmalaatic mi chictaic spasel li c'usitic chopole. ⁵ Ti x'elan stoyoj sbaique, ti mu xictaic spasel li c'usitic chopole, scasticoic no'ox ta sa'ic ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Rioxe. Ja'o c'alal xac' iluc ti lec c'usi tspas ti Rioxe. ⁶ Ti c'u x'elan li'ech'otic jujuntal li' ta sba balamile, ja' yech chistojotic ya'el. ⁷ Ti much'utic ja' tspa-sulanic li c'usitic leque, ta xcuxiic ta sbatel osil. Ch-aq'ueic ta ich'el ta muc'. Tstaic li lequilale ti mu sna' x'laj ta sbatel osile. ⁸ Yan ti much'utic stuc no'ox chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, ti mu

xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti ja' tspasulanic li c'usitic chopole, chich'ic castico. ⁹ Scotol ti much'utic chopol li c'usitic tspasique chich'ic castico. Más tsots chich'ic castico li jchi'iltactic ta jurioale yu'un vo'ne xa lic ca'itic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox yech chich'ic castico lachi'ilic uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. ¹⁰ Yan ti much'utic lec li c'usitic tspasique, ch-aq'ueic ta ich'el ta muc'yu'un ti Rioxe, ta staic li lequilale. Jun yo'onic ta sbatel osil. Vo'otic li juriootique ta onox jtatic. Ta onox xataic uc, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque.

¹¹ Ti Rioxe muc bu tst'uj crixchanoetic. ¹² Ti much'utic muc bu ya'yojic li smantaltac Riox ti iyal ti Moise se ti tsa' smulique, ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Pero ma'uc ch-ochic o ta c'oc' ti muc xch'unic li smantaltac Rioxe yu'un muc xa'iic. Yan ti much'utic ya'yojic li smantaltac Rioxe ti tsa' smulique, ja' ch-ochic o ta c'oc' ta sbatel osil ja' ti muc xch'unique. ¹³ Ti Rioxe ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic mi naca no'ox chca'ibetic li smantaltaque, mi mu jch'untique. Yan mi ta jch'untique, ja' ch'abal o jmultic chiyilotic. ¹⁴ Ti much'utic muc bu ya'yojic li smantaltac Rioxe, oy jlom ja' tspasic chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe pero snopoj ta sjol stuquic. ¹⁵ Li c'usitic tspasique ja' chvinaj o ti oy lec srazonique. Yu'un sna'ic li c'usitic leque xchi'uc li c'usitic chopole. Mi oy c'usi chopol ispasique, mi muc xvinaje, tey ta yo'onic ti oy smulique. Pero mi inopbat smulique, tspac sc'oplallic yu'un sna'ojic ti ma'uc yeche. ¹⁶ Pero ta sta yora ti ta svinajes c'usitic isnopic scotol crixchanoetic ti Jesucristoe, xchi'uc ti c'usitic mucul ispasique. Yu'un ja' yech

ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe. Ja' yech chal li sc'op Riox ti chcal a'yuque.

Ja' li' yaloj ti oy smul ch-ileic yu'un Riox ti much'utic ya'yojic li smantaltac Rioxe ti mu xch'unique

¹⁷⁻¹⁸ Li jlom jchi'iltactique chalic ti mu xa c'u sna'ique ti “jurioetic” xi sc'oplalique. Ja' stoyoj o sbaic ti lec ch-ileic yu'un Riox ti yalojique ti ja' yich'ojic comel li svunal smantaltac Rioxe, xchi'uc ti t'ujbilic yu'un ti Rioxe. Ti yalojique, más xa sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe, más xa sna'ic c'usi chal li smantaltaque. Yech'o ti sna'ic c'usi más lec ti yalojique. ¹⁹ Yech'o ti tsnopic ti xu' tsp'ijubtasic ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. Co'ol xchi'uc luz tsp'is sbaic. Ti yalojique, chac'beic yil c'usitic lec li much'utic chopol li c'usitic tspasique ti teyic ta ic' osil ya'ele. ²⁰ Tsnopic ti xu' ta xchanubtasic ti much'utic mu to sna'ic li c'usitic leque. Ti yalojique, sna'beic smelol li smantaltac Rioxe ti ja' chip'ijubotic oe. Jchanubtasvane-jetic xa yilel. ²¹ Lec ti ta xchanubtasvanique, pero ¿c'u yu'un ti mu xch'unic li stuquique? Ti c'alal ta xchanubtasvanique, chalic ti mu xu' xi'elc'ajotique. ¿C'u ma yu'un ti ch-elc'ajic li stuquique? ²² Chalic ti mu xu' jsa' cantstique. ¿C'u ma yu'un ti oy yantsic li stuquique? Chalic ti mu xu' xinopojotic yo' bu li santoetique. ¿C'u ma yu'un ti chelc'anbeic ti c'usitic oy ta yeclixaile? ²³ Yech no'ox ti ja' stoyoj o sbaic ti yich'ojic comel li smantaltac Rioxe. Mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, mu xch'unbeic smantal. ²⁴ Ts'ibabil onox sc'oplalic ti ta más vo'nee: “Vo'oxuc ta amulic ti chopol c'usi

chiyalbeic li much'utic ma'uc achi'ilic ta jurioale, xi ti Rioxe", xi ts'ibabil.

²⁵ Li circuncisión quich'ohtic vo'otíc li juriootique, chtun mi ta jch'unbetic smantaltac ti Rioxe ti iyal ti Moisesé. Yan mi mu jch'untique, co'ol xchi'uc muc bu quich'ohtic ya'el. ²⁶ Ti much'utic muc bu yich'ohtic circuncisione, mi ja' tspasic chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe, co'ol xchi'uc yich'ohtic ya'el. ²⁷ Ti much'utic ja' tspasic chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe, ac'u mi muc bu yich'ohtic circuncisión, xu' chiyalbotic ti oy jmultic vo'otíc mi mu jch'untic li smantaltac Riox ts'ibabilotique, ac'u mi quich'ohtic circuncisión. ²⁸ Ma'uc chixch'amalinotic o Riox ti c'usitic ta jpastique. Mu'nuc persa chquich'tic circuncisión. ²⁹ Ja' chixch'amalinotic o mi quich'ohtic ta muq'ue. Ac'u mi chopol chiyilotic li crixchanoetique, pero lec chiyilotic ti Rioxe.

3

¹⁻² Ti x'elan icale, mu me xanopic ti mu c'usi balotic o ti juriootique, ti quich'ohtic circuncisione. Bal tajmec yu'un vo'otíc ba'yi ica'itic li sc'op Rioxe. ³ Ac'u mi oy bu mu xch'unic li jq'uex jchi'iltactic lavie, pero oy to jlom ta xch'unic ti ts'acal jch'ieletique yu'un yech onox yalój ti Rioxe. ⁴ Ti Rioxe mu sna' snop c'op. Vo'otíc li jnopc'opotique. Ti Rioxe ts'ibabil onox sc'oplal:

Ta onox xvinaj ti yech li c'usi chavale.

Mu xu' tsa' amul li crixchanoetique, xi ts'ibabil.

⁵ Oy jlom chalic mi ta la jsa' jmultique, yu'un la chcac'tic iluc ti más lec yo'on ti Rioxe. Mi más

ivinaj ti lec yo'one, mu xa la yechuc smelol mi chac' casticoe. Yan mi chac' casticoe, yu'un onox la chopol sjol bi'a. ⁶ Pero mu yechuc. Ti yechuc li c'usi chalique, ti Rioxe mu xal ti oy jmultic ti yechuque yu'un co'ol xchi'uc lec cha'i ya'el li mulil bi'a.

⁷ Ti yechuc li c'usi chalique, mi ta jnoptic c'ope, más to chcac'tic iluc ti yech ti c'usi chal Riox ti yalojique. Ti ja'uc yech ta jpastique, mu xu' chal ti Rioxe ti oy jmultic mi ta jnoptic c'ope. ⁸ Ti ja'uc yeche, ac'u jpastic li c'usi chopole yo' jtatic o c'usi lec ti yechuque. Oy jlom chalic ti ja' yech chichanubtasvanoticotique, pero naca no'ox tsa' jmulticotit. Ti much'utic ja' yech chalique ta onox xich'ic castico.

Ja' li' yaloj ti muc much'u lec yo'one

⁹ Yech'o un mu xu' xcaltic ti vo'otic más lecotic ti juriootique. Yu'un ical xa ava'iic ti jcotoltic jmulavilotique, ac'u mi vo'otic, ac'u mi yan crixchanoetic. ¹⁰ Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Mi jun crixchano muc bu lec c'usi tspas.

¹¹ Muc much'u p'ij,
muc much'u ti oy ta yo'on ti Rioxe.

¹² Ch'aybeijemic ya'el scotolic.
Ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique.
Mi jun muc much'u ti lec c'usi tspase.

¹³ Muc much'u ti lec c'usi chale.
Li yeique tu ya'el, co'ol xchi'uc muquenal mi muc
bu lec macbile yu'un ja' chlo'lovanic o.
Oy ya'lel yeic ya'el, co'ol xchi'uc ya'lel ye quiletel
chon.

Yu'un chmilvanic o ya'el li c'usitic chalique.

14 Naca chopol li c'usitic chloc' ta yeique.

Ja' chvinaj o ti tol xac' sc'ac'al yo'onique.

15 Bats'i jtijic ta c'op, mu sts'ic yu'unic.

Xu' xa cha'iic ti xmilvanic ta orae.

16 Buyuc no'ox baticuc ta sliquesic c'op.

Abol sba yu'unic li crixchanoetique.

17 Mu sna' xc'uxubinvanic.

18 Mu xi'ic o ti Rioxe,

xi ts'ibabil.

19 Ti x'elan ts'ibabil ta sc'op Rioxe, jna'ojtic ti ja' jc'oplaltic uque, vo'otic li juriootique, yu'un ja' yechotic uc ac'u mi vo'otic quich'ojtic comel li smantaltac Rioxe. Yech'o ti muc much'u xu' chal ti ch'abal smule. Jcotoltic oy jmultic ta stojol ti Rioxe. 20 Li smantaltac Rioxe ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe yu'un jcotoltic mu xch'un cu'untic. Ti iyal smantaltac ti Rioxe, ja' yo' xquiltic o ti oy jmultique.

Ja' li' yalaj ti ch'abal smul ch-ileic yu'un Riox li much'utic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse

21-22 Li smantaltac Rioxe jna'ojtic xa ti ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ists'ibaic onox comel ti Moisesse xchi'uc ti yan yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee ti ta xtal ti much'u ta stoj li jmultique. Scotol ti much'utic ta xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ja' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Much'uuc no'ox, muc ta alel.

23 Yu'un jcotoltic oy jmultic. Mi jun muc much'u lec yo'on. Stuc no'ox lec yo'on ti Rioxe. 24 Yech'o un ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotique. Ja' ti istoj jmultic ti Jesucristoe. 25 Ti Rioxe snopoj onox ti ja' tstojbe smul scotol crixchanoetic ti Xch'amale.

Ti much'utic ta xch'unique ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ti x'elan snopoj onox ti Rioxe, muc x'ac'bat stoj smulic ti much'utic ixch'unic ti c'alal mu to'ox chtal chamuc ta cruz ti Xch'amale. Ti c'alal istoj scotol jmultic ti Xch'amale, iyac' iluc ti Rioxe ti lec onox ti c'usi ispase ti muc x'ac'bat stoj smulique. ²⁶ Ja' no'ox yech lavie chvinaj ti lec c'usi tspas ti Rioxe ti ch'abal xa jmultic chiyilotic vo'otic ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse.

²⁷ Yech'o ti mu xu' jtoy jbatique yu'un mu c'usi ijpastic, ja' no'ox ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. ²⁸ Yu'un ical xa ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe ti ja' yech jch'unojtique, muc ta alel mi lec, mi chopol ti c'usi jpasojtique.

²⁹ Ti Rioxe mu jtuctuc no'ox cajvaltic vo'otic li juriootique; ja' yajval scotol crixchanoetic. ³⁰ Yu'un jun no'ox Riox chisq'uelotic ta jcotoltic. Much'uuc no'ox ta xch'un ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, ch'abal smul ch-ile yu'un ti Rioxe, ac'u mi yich'oj circuncisión, ac'u mi ch'abal. ³¹ Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic Riox ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, mu xa c'u stu li smantaltac Rioxe che'e, mu xu' xichiotic, yu'un xch'un xa cu'untic. Ja' chiscoltaotic ta xch'unel ti Cajvaltic Jesuse.

4

Ja' li' yaløj ti ch'abal smul i'ile yu'un Riox ti Abraame

¹ Ti jmolmuc'tatotic Abraam ti ta más vo'nee ma'uc ch'abal o smul i'ile yu'un Riox ti c'usitic ispase. ² Ti ja'uc ch'abal o smul i'ilee che'e, xu' stoy sba ti yechuque. Pero i'i. ³ Ja' no'ox ch'abal

o smul i'ile ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Yu'un ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Riox chac li'i: "Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ch'abal smul i'ilee", xi ts'ibabil.

⁴ Ja' no'ox yechotic uc, ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe. Pero ti much'u tsnop ti persa oy c'usi tspas yo' ch'abal o smul ch-ilee, mu onox bu ch'ayem ti smule, yech'o un ta onox xba stoj. ⁵ Yan mi jch'unojtic ti mu c'usi xu' jpastic yo' ti ch'abal o jmultic chiyilotic vo'otic ti chopolotique, ti ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotique, yech'o un ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti ja' yech jch'unojtique. ⁶ Ti David ti ta vo'nee iyal onox ti jun xa yo'onic ti much'utic ti ch'abal o smulic ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' yech iyal chac li'i:

⁷ Jun xa yo'onic ti much'utic i'ac'batic xa pertonal yu'un smulic yu'un ti Rioxe

yu'un ch'abal xa smul ch-ileic.

⁸ Jun xa yo'onic yu'un mu xa bu tstoj smulic, xi ti Davide.

⁹ Mu jtucticuc no'ox jc'oplaltic, vo'otic ti quich'ojtic circuncisione. Ja' ac'oplalic uc, vo'oxuc ti muc bu avich'ojique. Calojtic xa ti ja' no'ox ch'abal o smul i'ile yu'un Riox ti Abraame ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. ¹⁰ Mu to'ox bu chich' circuncisión ti Abraame ti ch'abal xa onox smul i'ile yu'un ti Rioxe. ¹¹ Ts'acal to i'albat yu'un Riox ti chich'be seña ti ch'abal o smul ch-ile ti ja' yech xch'unoje, yech'o ti iyich' circuncisione. Ja' no'ox yech ti much'utic muc bu yich'ojic circuncisione, mi ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, ja' stotic ya'el. Yu'un ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al ch'abal

smul i'ile ti Abraame. ¹² Vo'otic li juriootique ti quich'ojtic circuncisione, ja' jtotic ya'el uc mi ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame ti c'alal mu to'ox chich' circuncisione.

Ja' li' yaloj ti ta scuentainic sjunlej balamil ti much'utic ta xch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe

¹³ Ti Abraame i'albat yu'un Riox ti ta sta yora tscuentainic sjunlej balamil xchi'uc ti much'utic ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'une. Ti x'elan i'albat ti Abraame, mu'nuc oy c'usi ispas jset'uc; ja' no'ox ti ixch'un ti ta matanal ch-ac'bat scuentainic sjunlej balamil yu'un ti Rioxe. ¹⁴ Ja' no'ox yechotic uc, mu'nuc oy c'usi ta jpastic jset'uc ti chac' jcuentaintic sjunlej balamil ti Rioxe. Ti ja'uc chac' o jcuentaintic sjunlej balamil li c'usi ta jpastique, mu c'usi bal o ti jch'unojtic ti ta matanal chac' jcuentaintique. ¹⁵ Li smantaltac Rioxe ja' no'ox chba quich'tic o castico ti mu xch'un cu'untique. Li bu ta matanale, ch'abal smantalil, ch'abal mulil, ch'abal castico.

¹⁶ Lavi iyil ti mu xch'un cu'untic mantal ti Rioxe, yech'o ti ta matanal chac' jcuentaintic sjunlej balamile mi jch'unojtic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame. Mu jtucticuc no'ox ta jcuentaintic ti ca'yojtic li smantaltac Rioxe. Much'uuc no'ox xu' tscuentainic mi ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, yu'un ja' xa jtotic ya'el chil ti Rioxe mi ja' yech ta jch'untic uque. ¹⁷ Ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Riox chac li'i: "Vo'on lajt'uj ti vo'ot stotot epal nación chac'ote", x'utat yu'un Riox ti Abraame, xi ts'ibabil. Ja' ti Riox iyich' ta muc' ti Abraame, ti ta xcha'cuxes ánimaetique, ti tspas onox ti c'usitic mu to bu quilojtique.

18 Ti Abraame snopoj xa ti muc bu ch-ayan xch'amale, pero ixch'un ti totil ta xc'ot yu'un epal nacione chac c'u cha'al i'albat yu'un ti Rioxe: “Ta xp'ol amom”, x'utat onox. 19 Ixch'un ti ch-ayan to xch'amale, ac'u mi i'ech' xa yora ti chnich'naje. Yu'un po'ot xa'ox cien sjabilal. Ac'u mi mu onox sna' x'alaj ti yajmile, ja' ti Sarae, pero ixch'un ti ch-alaj toe. 20 Muc bu isnop ta sjol ti yech no'ox chal ti Rioxe, yu'un ixch'un, iyich' ta muc'. 21 Ispat yo'on ti oy syu'el ti Rioxe, ti yech ti c'usi i'albate. 22 Ti ixch'une, ch'abal smul i'ile yu'un ti Rioxe, xi yaloj li sc'op Rioxe.

23 Ti x'elan ts'ibabile, mu stucuc no'ox sc'oplal ti Abraame. 24 C'alal ta vo'otic uc, ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe ti jch'unojtic ti ja' ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltic Jesucristoe. 25 Ja' ti i'aq'ue ta milel ta scoj li jmultique, pero icha'cuxesat yo' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe.

5

Ja' li' yaloj ti chicuxiotic ta sbatel osil lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe

1-2 Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' ti ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe. Ti lec xa xquil jbatique, jun xa co'ontic ta jmalatic ti c'usi ora chba jchi'intic ta lequilale. 3 Pero ma'uc no'ox jun co'ontic ti chba jchi'intic ti Rioxe. C'usuc no'ox paltail ta jtatic li' ta sba balamile jun co'ontic yu'un jna'ojtic ti más ta stsatsub ech'el co'ontic ti mi icuch cu'untique. 4 Mi más itsatsub co'ontique, mu xa xquicta o jbatic ta xch'unel ti ja'

chiscoltaotic ti Cajvaltique. Ti mi ja' yechotique, jpatoj xa co'ontic ti chba jchi'intic ti Rioxe. ⁵ Mu yechuc no'ox ti jpatoj co'ontique. Ti Ch'ul Espiritu yac'ojbotic jchi'intic ti Rioxe, ja' xa lisyulesbotic ta joltic ti sc'anojotic ti Rioxe.

⁶ Ti Rioxe sna'oj onox ti mu xu' jpoj jba jtuctic yu'un jmultique, vo'otic ti naca chopol li c'usitic ta jpastique. Yech'o ti ista yora iyac' sba ta milel ti Cristoe, ja' lispojotic yu'un jmultic. ⁷ Li vo'otique, ac'u mi lec yo'on li jchi'iltique, mu xcac' jbatic ta milel yo' xpoj oe. Ja' no'ox mi lixc'uxubinotic tajmeque, yic'al nan jpojtic. ⁸ Yan ti Rioxe iyac' iluc ti sc'anojotic tajmeque, vo'otic li jmulavilotique, yu'un iyac' ta milel ti Cristoe. Ja' lispojotic o yu'un jmultic. ⁹ Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe ti ijch'untic xa ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe, yech'o un mu xa bu chba quich'tic castico. ¹⁰ Ti vo'nee chopol to'ox liyilotic ti Rioxe. Lavie lec xa chiyilotic, ja' ti ijch'untic xa ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Xch'amale. Ja' ilecub o yo'on. Yech'o ti chicuxiotic ta sbatel osile yu'un cuxul ti Xch'amale. ¹¹ Pero ma'uc no'ox jun o co'ontic ti chicuxiotic ta sbatel osile, ja' jun o co'ontic noxtoc ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe lavi quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li yalobje sc'oplal ti Adane xchi'uc ti Cristoe

¹² Ti isa' smul ti primero vinique, ja' ilic o li mulile, yech'o ti tol jsa' jmultique. Ja' chichamotic o jcotoltic ti oy jmultique. ¹³ Ti vo'nee c'alal ch'abal to'ox li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisesse, oy onox smul ti crixchanoetique. Ja' chvinaj o ti oy onox mantale. Ti ch'abluque, ch'abal smulic ti

yechuque. ¹⁴ Ti icham ti Adane, ti ichamic noxtoc ti ba'yi crixchanoetique ti c'alal mu to'ox chtal ti Moise, ja' ivinaj o ti oy smulique ac'u mi ma'uc yech smulic chac c'u cha'al smul ti Adane. Ti Adane ja' ba'yi jtotic ta jcotoltic. Ja' no'ox yech ti Cristoe ti ts'acal to itale, ja' jtotic ta jcotoltic noxtoc.

¹⁵ Ta smul jun vinic ti chi'ochotic ox ta c'oc' ta sbatel osil jcotoltique. Ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal ti ch'abal jmultic chiyilotic ta scoj jun vinique, ja' ti Jesucristoe. Yu'un ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultic yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. ¹⁶ Ac'u mi jp'el xa no'ox mantal muc xch'un ti Adane, pero chba xa'ox quich'tic o castico ta jcotoltic. Lavie ac'u mi ep jmultic, pero jcotoltic xu' ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' ti istoj ti Jesucristoe. ¹⁷ Ti isa' smul ti Adane, yech'o ti jmulavilotic ta jcotoltique. Ja' ta smul ti chi'ochotic xa'ox ta c'oc' ta sbatel osil ta jcotoltique. Lavi jch'unojtic xa ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal ti ch'abal jmultic chiyilotic, chba jchi'intic o ta sbatel osil.

¹⁸ Ti isa' smul ti Adane, chquich'tic xa'ox castico jcotoltic yu'un jcotoltic oy jmultic. Lavi icham ta scoj jmultic ti much'u ch'abal smule, ja' ti Cristoe, mi ta jch'untic ti ja' istoj jmultique, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ta xicuxiotic ta sbatel osil. ¹⁹ Ti muc xch'un c'usi i'albat yu'un Riox ti Adane, yech'o ti jmulavilotic jcotoltique. Ti ixch'un c'usi i'albat yu'un Riox ti Jesucristoe, xu' ti ch'abal xa jmultic chiyilotic jcotoltic ti Rioxe mi ta jch'untic ti ja' istoj jmultique.

²⁰ Ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, iquiltic ti ep jmultique. Ac'u mi ep jmultic, pero ti Ri-

oxe iyac' iluc ti sc'anojotic tajmeque. ²¹ Ti c'alal ochemotic to'ox ta mulile, chi'ochotic xa'ox ta c'oc' ta sbatel osil. Lavi ijch'untic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvalt'ic Jesucristoe, ch'abal xa jmultic chiyilotic, ta xac' cuxlicotic ta sbatel osil.

6

Ja' li yalaj ti lichamotic xa ya'ele, ja' ti mu xa bu ta jpastic li c'usitic chopole

¹ Yech'o un lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ¿mi lec xana'ic mi staoj yav ta jpasulantic li c'usitic chopole? ² I'i xa bi'a. Ti jayvo' lichamotic xa ya'ele, mu xa jpastic li c'usitic chopole. ³ Ana'o'jic ti c'alal iquich'tic vo' ta scuenta ti Jesucristoe, ja'o lichamotic ya'el jchi'uctic. ⁴ Ja'o limucatot'ic ya'el jchi'uctic, ja'o licha'cuxesatot'ic ya'el jchi'uctic yo' jpastic o li c'usitic leque. Ja' chac c'u cha'al icha'cuxesat ta syu'el Riox ti Jesucristoe, ja' no'ox yech ta syu'el Riox ilecub li co'ontic uque.

⁵ Ti iquictatic spasel li c'usitic chopole ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Cristoe, co'ol lichamotic ya'el jchi'uctic. Yech'o un co'ol licha'cuxesatot'ic ya'el jchi'uctic yu'un naca xa lec li c'usitic ta jpastique.

⁶ Ti lichamotic ya'ele, mu xa bu ta jpastic li c'usitic chal co'ontique yo' ti mu xa teyicoticuc o ta mulile.

⁷ Ti much'utic chameme mu xa bu tsa' smulic.

⁸ Lavi co'ol lichamotic ya'el xchi'uc ti Cristoe, ti mu xa bu ta jpastic ti c'usitic chal co'ontique, jpatoj co'ontic ti naca xa lec li c'usitic ta jpastique chac c'u cha'al tspas ti Cristoe. ⁹ Jna'o'jt'ic ti mu xa bu ta xcham noxtoc ti Cristoe yu'un icha'cuxesat xa. Ilaj xa sc'oplal ti ta xchame. ¹⁰ Ti ichame, vo'otic ta jmultic. J'ech'el no'ox icham. Lavie cuxul xa o,

ja' tspas c'usi lec chil ti Rioxe. ¹¹ Ja' no'ox yech li vo'oxuc uque, ti avich'o'ojic ta muc' ti Jesucristoe, tsc'an chanopic ti j'ech'el chamemoxuc ya'ele, ti mu xa xacha'pasic li c'usitic chal avo'onique, ti ja' xa cuxuloxuc ya'el ta spasel c'usi lec chil ti Rioxe.

¹² Yech'o un mu xa me xapasic li c'usitic chopole yu'un mu jaluc cuxulotic. ¹³ J'ech'el me xavictaic spasel. Vo'oxuc ti chamemoxuc to'ox layilic ti Rioxe yu'un naca chopol ti c'usitic apasique, lavie laxcha'cuxesic xa ya'el. Yech'o un sjunul me avo'onic xavac' abaic ta stojol ti Rioxe yo' xapasic o li c'usitic leque. ¹⁴ Ilaj xa sc'oplal ti chapasic li c'usitic chopole. Yu'un ach'unic xa ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal amulic chayilic ti Rioxe. Mu xa bu ach'unojic ti ja'to lec chayilic o li smantaltaque.

Ja' li' yalaj ti sjunuluc me co'ontic ac'u jpastic li c'usitic leque

¹⁵ Ti ica'itic xa ti ma'uc lec chiyilotic o Riox li smantaltaque, ti ta slequil no'ox yo'on ch'abal xa jmultic chiyilotique, ¿mi xu' to jpastic xana'ic li c'usitic chopole? I'i xa bi'a. ¹⁶ Ana'ojic c'u x'elan mi istic' sba ta mozoil jun vinique, persa ta xch'unbe smantal li yajvale. Ja' no'ox yechotic uc, mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole, co'ol xchi'uc smozootic ya'el. Mi ja' smozootic ya'ele, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Rioxe, chicuxiotic o ta sbatel osil. ¹⁷ Coliyalbotic Riox ti sjunul avo'on ach'unic ti c'alal la'albatic li sc'op Rioxe, ac'u mi smozooxuc to'ox ya'el li mulile. ¹⁸ Lavie naca xa lec li c'usitic chapasique yu'un j'ech'el laloq'uic

li ta mulile. ¹⁹ Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' xava'ibeic o smelol ti c'u x'elan tsc'an chapasique. Ja' no'ox yech chac c'u cha'al sjunul to'ox avo'onic apasic li c'usitic chopole, ja' no'ox yech lavie, sjunuluc xa me avo'onic xapasic li c'usitic leque.

²⁰ Ti c'alal tiq'uiloq'uc to'ox ta mulile, muc xanopic mi lec, o mi chopol, li c'usitic apasique.

²¹ Pero ¿c'usi ma ataic o ti c'usitic apasic ti vo'nee? Lavie q'uexlal xa sba chava'iic ti x'elan apasique. Ja' no'ox apasic ti c'usi cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile.

²² Pero lavi laloq'uic xa ta mulile, ja' xa chatunic yu'un ti Rioxe. Más xa lec yu'un ilecub xa avo'onic, chacuxiic ta sbatel osil. ²³ Yu'un mi ja' ta jpasulantic li c'usitic chopole, chquich'tic jtojoltic ya'el, ja' ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile. Yan mi ja' ta jc'antic ti jmotontic ti chiyac'botic ti Rioxe mi chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe, chicuxiotic ta sbatel osil.

7

Ja' li' yaloj ti co'olotic xchi'uc jun ants ti inupun ta yan ti c'alal icham ti smalale

¹ Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'o'jic c'usi chal li leye. Ana'o'jic ti jcotoltic ta jch'untic ley lavi cuxulotique. ² Ti much'utic chnupunic ta civile, chal li leye ti persa yic'oj o sbaic ti c'u sjalil cuxulique. Ja'to mi icham li vinique xocol chcom li antse. ³ Ti c'alal cuxul to li smalale, mi tsa' yan vinique, yajmul bi'a. Yan mi icham li smalale, xu' xa xnupun ta yan. Ma'uc xa yajmul.

⁴ Ja' no'ox yechotic uc lavi jch'unojtic li sc'op Rioxe. Ti c'alal ijch'untic ti icham ta scoj jmultic ti

Cristoe, mu xa jch'untic ti ja' lec chiyilotic o Riox li smantaltaque. Lavie ja' xa scuentainojotic ti Cristoe, ja' ti icha'cuxesate, yo' jch'untic o li c'usitic lec chil ti Rioxe. ⁵ Ti vo'nee naca onox chopol c'usi jppastic. Ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, más to lic jppastic li c'usitic chopole ti ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. ⁶ Lavi mu xa bu jch'unojtic ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic Riox li smantaltaque, mu xa ta sujeluc ta jppastic c'usi tsc'an ti Rioxe. Sc'an xa no'ox co'ontic ti ta jppastique ja' ti tal xchi'inotic ti Ch'ul Espíritue.

Ja' li' yaløj ti mu spas cu'untic c'usitic lec ta jtuctique, ja' ti chopolotique

⁷ Ti naca chopol c'usi lic jppastic ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, xcaltic no'ox ya'el ti ja' lisujotique pero ma'uc lisujotic. Ti manchuc oy li smantaltac Rioxe, mu jna'tic mi oy jmultic ti yechuque. Ti manchuc chal li mantale ti “mu me c'usi xpich' o avo'onic” xie, mu jna'tic mi mulil ti yechuque. ⁸ Ti c'alal ica'itic ti “mu me c'usi xpich' o avo'onic” xie, más to ipich' o co'ontic. Ti manchuc ica'itique, mu c'usi ipich' o co'ontic ti yechuque. ⁹ Ti c'alal mu to'ox bu chca'itique, toj lecotic ti calojtique. Ti c'alal ica'itique, ja'to iyul o ta joltic ti oy jmultique. ¹⁰ Sc'oplal ti lec chibatic o mi ich'un cu'untique. Yan lavi mu xch'un cu'untique, chquiltic o xa ti chopol chibatique. ¹¹ Yu'un más to lislo'lootic li c'usi chopole ti c'alal ica'itique, yech'o ti iyul ta joltic ti oy jmultique.

¹² Li smantal Rioxe lec tajmec ti c'usi chiyalbotique ti mu xu' jppastic li c'usitic chopole. ¹³ Pero ¿mi ja' ta jta o jmultic xana'ic li c'usitic leque? I'i.

Ti c'usi ta jta o jmultique, ja' ti mu jch'untic ti c'usi chiyalbotic li lequil mantale. Más to chba jpastic li c'usitic chopole. Ja' chvinaj o ti vo'otic chopolotique.

¹⁴ Jna'ojtíc ti lec li mantaletique yu'un ja' yaloj ti Rioxe. Yan li vo'otique ja' no'ox ta co'ontic li c'usitic chopole. ¹⁵ Ac'u mi ta jc'an ta jpastic li c'usitic leque, pero mu spas cu'untic. Ti calojtique, mu jc'an jpastic li c'usitic chopole pero ja' ta jpastic. Chopol ti ja' yechotique. ¹⁶ Ti ja' ta jpastic li c'usi chopol ti mu jc'an jpastique, ja' chvinaj o ti lec li smantaltac Rioxe. ¹⁷ Ja' ti chopolotique yech'o ti ta jpastique. ¹⁸ Ja' chquiltic o ti mu c'usi lec spas cu'untic ta jtuctique. Ac'u mi ta jc'an ta jpastic, pero mu spas cu'untic. ¹⁹ Ja' no'ox spas cu'untic li c'usitic chopole ti mu jc'an jpastic ti calojtique. ²⁰ Lavi une ti ta jpastic li c'usitic mu jc'an jpastique, ja' ti toj chopolotique.

²¹ Quilojtíc onox ti c'alal ta jc'an ta jpastic li c'usitic leque, ja'o chispajesotic li c'usi chopole. ²² Ta melec ti lec chca'itic c'usi chal ti Rioxe. ²³ Pero oy c'usi yan ti lec chca'itic noxtoque, ja' li c'usitic chopole. Ja' tspajesvan yo' mu jch'untic o ti c'usi chal ti Rioxe.

²⁴⁻²⁵ ¡Toj abol jbatic! Ac'u mi ta jc'an ta jch'untic c'usi chal ti Rioxe pero naca chopol chbat cu'untic. ¿Much'u ma xu' chiscoltaotic yo' spas o cu'untic li c'usitic leque? Coliyalbotic Riox ti ja' chiscoltaotic ti Cajvaltíc Jesucristoe.

8

Ja' li' yaloj ti mu xa jch'untic c'usi chopol mi chcalbetic scoltaotic ti Ch'ul Espíritue

¹ Lavi quich'o'jtíc xa ta muc' ti Jesucristoe, mu xa bu chba quich'tic castico. Yu'un ma'uc xa ta jpastic li c'usitic chal co'ontique; ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue. ² Ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe, islecubtas co'ontic ti Ch'ul Espíritue. Ja' chicuxiotic o ta sbatel osil. Yech'o un mu xa jch'untic li c'usitic chopole ti ja' chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. ³ Li smantaltac Rioxe mu xicuxiotic o ta sbatel osil, ja' ti mu xch'un cu'untique. Yech'o ti istac tal Xch'amal ti Rioxe. Ti Xch'amal Rioxe co'ol jpat jxocontic jchi'uctic vo'otic ti chopol li c'usi ta jpastique. Ti Rioxe ja' iyac'be stoj jmultic yo' ti mu staojuc o yav ta jsa'ulantic jmultique. ⁴ Ti istoj jmultic ti Xch'amal Rioxe, ja' yo' jch'untic o ti c'usitic lec chil ti Rioxe. Yu'un ma'uc xa ta jch'untic li c'usitic chal co'ontique; ja' xa ta jch'untic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue.

⁵ Mi ta jpastic li c'usitic chal co'ontique, ja' no'ox tey ta co'ontic spasel. Yan mi ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue, ja' no'ox tey ta co'ontic spasel. ⁶ Mi ja' no'ox tey ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal co'ontique, ta onox xi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue, chicuxiotic ta sbatel osil. Mu xa c'usi xal co'ontic. ⁷ Mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal co'ontique, muc bu lec xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe. Yu'un mu jc'an jch'untic ti c'usitic lec chile, mi ja'uc onox xch'un cu'untic. ⁸ Mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal co'ontique, mu xu' ti lec chiyilotic ti Rioxe.

⁹ Li vo'oxuque mi yech ti ja' xchi'inojoxuc ti

Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ma'uc xa chapasic li c'usitic chal avo'onique. Ti much'utic ma'uc xchi'inoj ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cristoe, ma'uc xch'amal Cristo. ¹⁰ Jcotoltic chichamotic ta scoj li mulile. Pero mi ja' xchi'inojotic ti Cristoe, chicuxiotic ta sbatel osil yu'un lec chiyilotic ti Rioxe. ¹¹ Lavi ja' xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Jesuse, ja' no'ox yech chaxcha'cuxesic uc.

¹² Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' tsc'an ta jch'untic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue; mu xa me jch'untic li c'usitic chal co'ontique. ¹³ Mi ja' ta jch'untic li c'usitic chal co'ontique, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi chcalbetic scoltaotic ti Ch'ul Espíritue yo' mu xa jch'untic o li c'usitic chal co'ontique, chicuxiotic ta sbatel osil.

¹⁴ Ti much'utic tsc'anic p'ijubtasel yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ja' xch'amaltac Riox. ¹⁵ Lavi xchi'inojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue, mu xa bu cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Mu xa xaxi'ic chac c'u cha'al xi'emoxuc to'ox ti c'alal mu to'ox chach'unic li sc'op Rioxe. Lavi xchi'inojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue, ja' laxch'amalinic o ti Rioxe, yech'o ti “Tot”, xavutic xae. ¹⁶ Ti Ch'ul Espíritue ja' tsyules ta joltic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. ¹⁷ Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, yech'o un ta onox xiyac'botic ti c'usi yaloj chiyac'botique chac c'u cha'al i'ac'bat ti Cristoe, mi icuch cu'untic ilbajinel chac c'u cha'al icuch yu'un ti Cristoe.

¹⁸ Chcal vo'one, ac'u mi abol jbatic li' ta sba balamile, pero mu xcat o co'ontic yu'un toj lec

ti c'usi ta jtatique. Yu'un ch-ach'ub li jpat jxocontique. ¹⁹ Scotol ti c'usitic spasoj ti Rioxe ch-ach'ubic uc ti c'alal xac' iluc ti xch'amalotic ti Rioxe. ²⁰ Yu'un soquemtic xa scotol li c'usitic spasoj ti Rioxe. Mu stucuc no'ox isoc, ja' ta smantal ti Rioxe. Pero sc'oplal chlaj ach'ubuc scotol. ²¹ Ti c'alal xlaj ach'ubuc scotole, mu xa bu chc'a'. Mu xa bu chc'a' ti jpat jxocontic chquich'tique, vo'otic ti xch'amalotic ti Rioxe. Lec ti x'elan mu xa bu chlaj c'a'uque. ²² Jna'ojtic ti po'ot xa x'ach'ub scotol li c'usitic spasoj ti Rioxe. Co'ol xchi'uc jun ants ti jliquec xa sc'an xcole. ²³ Mu stucuc no'ox ti po'ot xa x'ach'ubic li c'usitic spasoj ti Rioxe. C'alal ta vo'otic ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue ti sliqueb to quich'ojtic ti c'usitic chiyac'botic ti Rioxe, po'ot xa x'ach'ub li jpat jxocontique. Ti c'alal xiyach'ubtasotic ti Rioxe, liyic'otic o xa ta jmoj, mu xa bu abol jbatic. ²⁴ Ti c'alal lic jch'untic li sc'op Rioxe, ijpat co'ontic ti chi'ach'ubotique yech'o ti jmalaojtique. Ti quilojtuc xae, mu xa c'u stu cu'untic jmalatic ti yechuque. ²⁵ Ti jmalaojtique, yu'un mu to chquiltic, yech'o ti mu xtavan xca'itic smalaele.

²⁶ Ja' no'ox yech ti Ch'ul Espíritue chiscoltaotic uc yo' ti mu xtavan o xca'itic smalaele. Chisc'oponbotic Riox ti c'alal mu jna'tic c'usi lec ta jc'anbetique, yech'o ti yech no'ox ta jic' co'ontique. Ti Ch'ul Espíritue ja' tsc'anbe li c'usitic mu jna'tic sc'anele. ²⁷ Ti Rioxe yiloj c'u x'elan co'ontic, sna'oj c'usi chc'anbat yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ti Ch'ul Espíritue ja' chisc'anbotic tal ti c'usi tsc'an yo'on ti Rioxe yu'un xch'amalotic xa.

Ja' li' yaloj ti chcuch cu'untic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatique mi jch'unojtic ti sc'anojotic o ti Cristoe

²⁸ Vo'otic ti jc'anojtic xa ti Rioxe, jna'ojtic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatic li' ta sba balamile ta xtun cu'untic. Yu'un oy c'usi snopoj ti Rioxe ti liyic'otique. ²⁹ Yu'un sna'oj onox ti chquich'tic ta muq'ue. Snopoj onox ti chisco'oltasotic chac c'u cha'al ti Xch'amale. Ti Xch'amale ja' jbanquiltic ya'el. Li vo'otique yits'inotic ya'el. Li antsetique yixleltac ya'el. ³⁰ Ti ja' onox yech snopoj ti Rioxe, yech'o ti liyic'otique. Ti liyic'otique, ch'abal xa jmultic chiyilotic. Ti ch'abal xa jmultic chiyilotique, lixch'amalinotic.

³¹ Lavi xch'amalotic xae, mu xcat o co'ontic mi oy much'u chiscrontainotique. ³² Ti Rioxe muc bu isjalan ti Xch'amale, iyac' ta milel ta scoj jmultic jcotoltic. ¿Mi ja' xa mu xiyac'botic ya'el li c'usitic yaloj onox chiyac'botique? ³³ Muc much'u xu' chal ti chba quich'tic o castico yu'un jmultic, vo'otic ti st'ujojotic ti Rioxe ti chicuxiotic ta sbatel osile. Yu'un stuc iyal ti Rioxe ti ch'abal xa jmultic chiyilotique. ³⁴ Mi ja'uc ti Cristoe, mu xa xu' chal ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile yu'un jch'unojtic ti ja' icham ta scoj jmultique, ti icha'cuxie, ti tey xa chotal ta sbats'ic'ob ti Rioxe, ti ja' chiyac'otic o ta pertonal ti Rioxe. ³⁵ Mu c'usi ti mu xa xisc'anotic o ti Cristoe. Ac'u mi abol jbatic, ac'u mi oy crontainel, ac'u mi oy ilbajinel, ac'u mi oy vi'nal, ac'u mi ch'abal jc'u'tic, ac'u mi oy c'usi xi'el sba, ac'u mi nopbil xa jc'oplaltic, sc'anojotic onox ti Cristoe. ³⁶ Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Cajval, lavi quich'ojoticotic ta muq'ue, scotol c'ac'al nopbil jc'oplalticotic.

Co'oloticotic xchi'uc chij ti nopbil xa sc'oplal chlaje,

xi ts'ibabil. ³⁷ Scotol li c'usitic abol o jbatique chcuch cu'untic yu'un jch'unojtic ti sc'anojotic o ti Cristoe. ³⁸ Ja' jch'unoj ti mu c'usi ti mu xa xisc'anotic o ti Rioxe. Ac'u mi xichamotic, ac'u mi cuxulotic to, sc'anojotic o. Ac'u mi anjeletic, ac'u mi pucujetic, mu xu' spajesic ti Rioxe ti mu xa xisc'anotic oe. Ac'u mi oy bu jtatic palta lavie, ac'u mi ts'acal to, pero sc'anojotic o ti Rioxe. ³⁹ Ti c'usitic spasoj ti Rioxe, ac'u mi ta vinajel, ac'u mi ta balamil, mu xu' spajesat o yo' mu xa xisc'anotic oe. Sc'anojotic o ta jmoj, ja' ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvatic Jesucristoe.

9

Ja' li' yalaj ti ac'u mi t'ujbilib onox yu'un Riox scotol li j'israeletique pero mu scotolicuc ta xcuxiic ta sbatel osil

¹⁻³ Vo'on ti quich'oj xa ta muc' ti Cristoe, yiloj ti Ch'ul Espíritue ti scotol c'ac'al chcat co'on tajmeque, ja' ti mu xich'ic ta muc' Cristo li jchi'iltactique, vo'otic li j'israelotique. Yech li c'usi chcale, muc bu ta jnop c'op. Xu' ya'el ti vo'on xisp'aj ti Cristoe yo' ja' xcuxiic o ta sbatel osil li jchi'iltactique ti jun jts'unbaltic jchi'uctique. ⁴ Yu'un co'ol smomotic ti Israel ti ta más vo'nee, co'ol st'ujojotic ti Rioxe. Ja' co'ol jtot jme'tic ti iloq'uesatic tal ta Egipto ti ta más vo'nee, ti i'ac'batic tal xojobal ti Rioxe, sacjaman xa ti c'alal

iloq'uc tale, ti i'albatic ti chcoltaatic yu'un ti Rioxe, ti i'albatic mantal yu'un ti Rioxe, ti i'albatic c'u x'elan tspasic ti templo nucule yo' bu iyich'ic ta muc' ti Rioxe, ti ep ta ech'el i'albatic ti chtal ti much'u tsto jmultique. ⁵ Li jchi'iltactique ja' sts'unbalic uc ti ba'yi jtotique ti it'ujatic yu'un ti Rioxe. Ti Cristoe, ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantale, ja' jchi'iltic ta israelal. Pero ja' onox Riox ti scuentainoj scotol li c'usitic oye. Ch-ich'e onox ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

⁶ Mu'nuc ja' mu xc'ot c'usi chal ti Rioxe. Ta onox xicuxiotic ta sbatel osil chac c'u cha'al yaloje. Pero mu jcotolticuc ti chicuxiotic ta sbatel osile, ja' ti mu jcotolticuc ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un ti jmuc'tatotic Israel ti ta más vo'nee. ⁷ Ta melez ja' smomotic ti Abraame, pero mu jcotolticuc ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'une. Ti Abraame i'albat yu'un ti Rioxe: “Ja' no'ox amomtac chquil ti xch'amaltac xchi'uc smomtac Isaaque”, x'utat. ⁸ Ja' chquiltic o ti muc ta alal bu talem jts'unbaltic ti vo'nee. Ti xch'amalotic xa ti Rioxe, ja' ti ijch'untic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame. ⁹ Ti Abraame ixch'un ti c'usi i'albat yu'un ti Rioxe: “C'alal xloc' jabile, oy xa'ox yol li Sarae, crem”, x'utat onox.

¹⁰ Mu stucuc no'ox it'uje yu'un Riox ti Isaaque. C'alal oy xa'ox yajnil ti Isaaque, ja' ti Rebecae, vach i'ayan yol. ¹¹⁻¹³ Ti c'alal mu to'ox ch-ayanique, mu xna'eic c'u x'elan chbatic, pero ti Rebecae i'albat yu'un ti Rioxe: “Li banquilale ja' ta spase ta mantal yu'un li yits'ine”, x'utat onox. Ts'acal to iyal ti Rioxe: “Más lec iquil li Jacove; ja' chopol iquil li Esaue”, xi ts'ibabil. Yech'o un ja' chquiltic o ti tst'uj

bu junucal tsc'an ti Rioxe. Ma'uc ist'uj ti lec c'usi tspas ti june, muc ta alel c'u x'elan.

¹⁴ Pero mu me jnoptic ti chopol c'usi tspas ti Rioxe. ¹⁵ I'albat ti Moisesse: “Ti much'u ta jc'an ta jc'uxubine ta jc'uxubin”, x'utat. ¹⁶ Yech'o un ja' tst'uj stuc ti much'u chc'uxubine. Ma'uc tsc'an stuc ti much'u chc'uxubinate. Muc ta alel c'u x'elan, mi lec, mi chopol ti c'usi tspase, ja' tsnop stuc ti Rioxe. ¹⁷ Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: “Ja' yech liyalbe tal ti Rioxe: Ja' la layac'be o avabtel yo' xvinaj o ta sjunlej balamil ti stuc no'ox tsots syu'ele, xut preserente ta Egipto ti Moisesse.” ¹⁸ Ja' chvinaj o ti tspas c'usi tsc'an yo'on ti Rioxe. Chc'uxubin ti much'u sc'an yo'on chc'uxubine. Ja' no'ox yech mu xac'be xch'un ti much'u mu sc'an ti ta xch'une.

¹⁹⁻²⁰ Mi oy much'u yech chale, “¿c'u yu'un chisa'be jmul ti Rioxe ti yalal mu xac' jch'une?” mi xie, ¿c'usi sna' ya'el ti x'elan chalbe ti Rioxe? Ja' chac c'u cha'al li lum basoe, ti sna'uc c'opojunque, “¿c'u yu'un ti x'elan apatone?” mu stac' xut ti much'u ipaton oe. ²¹ Li jpatp'ine xu' tspas ti c'usi tsc'an yo'on spas o li ach'ele. Xu' tspat junuc p'in ti chc'uxubine; xu' tspat junuc p'in noxtoc ti muc ta alel yu'une.

²²⁻²⁴ Ja' no'ox yech ti Rioxe, xu' xcha'le c'usi tsc'an yo'on xcha'le ti much'u spasoje. Mi sc'an yo'on xac'be castico ta ora ti much'utic sc'oplal onox ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile yo' xvinaj o ti oy syu'ele, xu'. Lavi mu to chac'bee, ja' smalaoj to ti cha'iic scotol ti much'utic ta onox x'ich'on o ta muq'ue ti xu' chbatic ta vinajel uque. Mu jtucticuc no'ox li j'israelotique; c'alal ta vo'oxuc uc ti ma'uc

j'israeloxuque. ²⁵ Ti Osease ja' yech ists'iba comel chac li'i:

Ti much'utic ma'uc jch'amaltac lavie, ta to sta yora ti ja' jch'amaltac ti smomique.

Ti much'utic muc bu jc'anoj lavie, ta to sta yora ti ja' xa jc'anoj ti smomique.

²⁶ Ti much'utic ma'uc jch'amaltac lavie, ta to sta yora ti “vo'oxuc xch'amaloxuc ti Riox ta vinajele”, xi sc'oplalic ti smomique,

xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ²⁷ Ti Isaíasase ja' onox yech iyal jc'oplaltic vo'otic li j'israelotique: “Ac'u mi toj epotic, vo'otic ti smomotic Israele, chac c'u cha'al li yi'al mare, pero mu epuc chicuxiotic ta sbatel osil. ²⁸ Ti Rioxe po'ot xa xac'be castico ti much'utic mu xch'unique, mu xa bu jal tsmala”, xi. ²⁹ Ti Isaíasase ja' onox yech iyal jc'oplaltic noxtoc vo'otic li j'israelotique:

Ti manchuc onox chixc'uxubinotic jayvo'uc ti Caj-valtique ti tsots syu'ele,
chilajotic jcotoltic ti yechuque,
chac c'u cha'al ilaj scotolic ti jsodomaetique
xchi'uc ti jgomorraetique, xi.

Ja' li'yaloj ti mu scotoluc j'israeletic ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe

³⁰ Li much'utic ma'uc jchi'iltic ta israelale ti muc bu isa'ic c'usi lec ch-ileic o yu'un ti Rioxe, lec xa ch-ileic, ja' ti ixch'unic xa ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. ³¹ Yan li jchi'iltactic ta israelale ti yo'onicuc xch'unic scotol li mantaletique yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox ti yalojique, chopol ch-ileic. ³² Yu'un mu xch'unic ti ja' no'ox ch'abal o jmultic chiyilotic mi jch'unojtic ti ja' istoj

jmultic ti Jesucristoe. Persa oy c'usi tspasic ti yalojique. Co'olic ya'el xchi'uc li much'u tsp'osi yoc ta tone chjach'. ³³ Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Li much'u jt'ujoj chaspasic ta mantale tey chc'ot ta Jerusalén.

Ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue chba yich'ic castico.

Co'ol xchi'uc li much'u tsp'osi yoc ta tone, chjach'. Yan ti much'utic chich'ic ta muq'ue, mu x'aq'ueic ta q'uexlal,

yu'un mu lo'loeluc xch'unojic,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.

10

¹ Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chcuxiic ta sbatel osil li jchi'iltac ta israelale. Scotol c'ac'al ta jc'oponbeic Riox yo' ti xcuxiic o ta sbatel osil uque. ² Ti yalojique, sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Rioxe pero ma'uc yech ta ich'el ta muc'. ³ Yu'un mu sc'an xa'iic ti c'usi ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ti yalojique, persa oy c'usi tspasic yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Mu xch'unic ti yaloj ti Rioxe ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic mi chquich'tic ta muc' ti Cristoe. ⁴ Ti much'utic ta xch'unic ti ja' isto jmultic ti Cristoe, ch'abal xa smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' chvinaj o ti ma'uc chicuxiitic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe.

⁵ Ti much'utic chalic ti ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox li mantaletique, ja'to ti mi ixch'unic scotole chac c'u cha'al sts'ibaoj comel ti Moisesse, ch'abal smul bi'a. ⁶⁻⁷ Ti ch'abal xa jmultic chiyilotic Riox li vo'otique, ja' ti jch'unojtic xa ti ja' isto j

jmultic ti Cristoe. Mu jnoptic chac li'i: “¿Much'u ta xyal tal ta vinajel ti chtal stoj jmultique? ¿Much'u ta xcha'cuxi ti chtal stoj jmultique?” mu xichi-otic. Yu'un i'ay xa chamuc ta scoj jmultic ti Cristoe, pero icha'cuxi. ⁸ Li c'usi xa no'ox tsc'ane, ja' mi jch'unojtique, xchi'uc mi jamal hcaltic ti jch'unojtique. Ja' yech smelol li c'usi hcalticotic a'yuque. ⁹ Mi jamal hcaltic ti ja' cajvaltic ti Jesuse, mi jch'unojtic ti icha'cuxesat yu'un ti Rioxe, chicuxiotic ta sbatel osil. ¹⁰ Lavi jch'unojtique, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ja' no'ox yech jamal hcaltic ti ja' cajvaltic ti Jesuse, chicuxiotic o ta sbatel osil.

¹¹ Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: “Ti much'utic chich'ic ta muc' li much'u jt'ujoje, mu x'laq'ueic ta q'uexlal yu'un mu lo'loeluc xch'unojic”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. ¹² Muc ta alél mi jurio, mi ma'uc, jun no'ox ti cajvaltique, ja' ti Rioxe. Scotol ti much'utic hc'oponone ti ch-ich'on ta muq'ue, chac' cuclicuc ta sbatel osil. ¹³ Yu'un ts'ibabil onox ta sc'op Riox chac li'i: “Scotol ti much'utic tsc'oponic ti Cajvaltique ti chich'ic ta muq'ue, hcuxiic ta sbatel osil”, xi ts'ibabil. ¹⁴ Pero ¿c'u ma xi tsc'oponic mi mu xch'unic ti ja' cajvaltic ti Jesuse? ¿C'u ma xi ta xch'unic mi muc bu xa'iique? ¿C'u ma xi cha'iic mi muc much'u x'albon ya'iique? ¹⁵ Ja'to onox mi oy much'u itaque ech'el ta yalél a'yuc yu'un ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: “Toj lec ti tal yalbelotic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltique”, xi ts'ibabil.

¹⁶ Pero mu scotoluc jchi'iltactic ta xch'unic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' chac c'u cha'al iyal ti Isaías ti ta vo'nee: “Cajval, mu epuc ti much'u tsc'an chch'un lac'op ti chcalticotic a'yuque”, xi. ¹⁷ Yo' ti xch'unic oe, tsc'anic albel c'usi yaløj ti Cristoe.

¹⁸ Li jchi'iltactique ya'yojic onox. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Ta xvinaj ta sjunlej balamil li c'usi caloje.

Cha'i scotol crixchanoetic,

xi ts'ibabil. ¹⁹ Ba'yi i'albatic yu'un ti Moiesese ti c'usi iyal ti Rioxe:

Chlic jc'uxubin ti jaylajuntos ma'uc achi'ilique ti muc bu jt'ujøj chavalique,

yech'o un chlic yac' sc'ac'al yo'onic ti amomique.

Chlic capicuc o ti ja' xa ijc'uxubinbe smomtac ti much'utic mu xiyich'ic ta muc' lavie,

xi ti Rioxe, xi onox ti Moiesese. ²⁰ Ti Isaíasese muc bu ixi' ta yalel ti c'usi i'albat yu'un ti Rioxe:

Ti much'utic muc bu snopøj chiyich'ic ta muq'ue, ja' chiyich'ic ta muc'.

Yu'un cha'iic ti jc'anojique,

xi ti Rioxe, xi ti Isaíasese. ²¹ Yan li vo'otic j'israelotique, ja' yech i'albat jc'oplaltic yu'un

Riox ti Isaíasese: “Lachi'iltaque scotol c'ac'al la', xcutic pero mu sc'anic. Stoyøj sbaic”, x'utat.

11

Ja' li' yaløj ti jlom no'ox j'israeletic ti t'ujbilic yu'un ti Rioxe ti chcuxiic ta sbatel osile

¹ Mu me xanopic ti xch'ayojoticotic ta jmoj ti Rioxe. Yu'un j'israelon uc. Ja' jmolmuc'tatot ti Abraame. Ja' sts'unbalon ti jun screm ti Israele, ja' ti Benjamine. ² Ti Rioxe vo'ne onox st'ujojoticotic vo'oticotic li j'israeloticotique.

Ti jayvo' ti ta xquich'ticotit onox ta muq'ue, muc bu xch'ayojoticotit. Ana'ojic c'usi iyal ti Eliase ti c'alal isc'opon Riox ti vo'nee. Yu'un isnop ti stuc xa no'oxe, yech'o ti istic'be smul ti jchi'iltaque. ³ “Cajval, li jchi'iltaque ismilic xa scotol ti avaj'alc'optaque. Islomesic xa ti scajleb amotone. Jtuc xa no'ox avaj'alc'opon li' cuxulone. Lavie yo'onicuc xa smilicon uc”, xut ti Rioxe. ⁴ “Mu atucuc xa no'ox. Oy to vucmil achi'iltac ti muc bu squejletaojic li santo Baale”, x'utat yu'un ti Rioxe. ⁵ Ja' no'ox yech lavie, oy jchi'iltac ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe it'ujeic yo' ti xcuxiic o ta sbatel osile. ⁶ Ti x'elan ta slequil no'ox yo'on it'ujeic yu'un ti Rioxe, mu'nuc oy c'usi tspas li stuquique. Ti persauc oy c'usi tspasique, mu xvinaj ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe.

⁷ Yech'o un scotol li jchi'iltaque muc bu ista stuquic ti ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic it'ujeic ta slequil yo'on ti Rioxe, istaic xa ti ch'abal smul ch-ileique. Li jlome ti chalic ti persa oy c'usi tspasic yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe, muc x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti ja' ch'abal o smul ch-ileic mi iyich'ic ta muc' ti Jesuse. ⁸ Ts'ibabil onox sc'oplalic ta sc'op Riox chac li'i: “Ich'aybat sjolic yu'un ti Rioxe yo' mu xch'unic oe, yo' mu xa'iic oe, yo' mu xilic oe. Yech o c'al tana”, xi ts'ibabil. ⁹ Iyal onox ti David uque:

Li jchi'iltactique tsnopic ti ja' ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox li smantaltaque.

Pero yech no'ox, yu'un mu xch'un yu'unic.

Ta sta yora ti ja' chich'ic o casticoe.

Co'ol xchi'uc pets' ya'el yu'un mu sna'ic mi ja' chich'ic o castico.

¹⁰ Mu x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.

Yu'un tspasatic ta ma'sat ya'el.

Ch-ac'batic castico ta sbatel osil,
xi sts'ibaoj comel ti Davide.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan i'iq'ueic yu'un Riox ti much'utic ma'uc jurioetique

¹¹ Lavi mu xch'unic li jchi'iltac ta israelale, mu me xanopic ti mu xa much'u ta xch'un ta ts'acale. Oy to much'u ta xch'un. Ti x'elan mu xch'unic li jchi'iltaque ja' yo' xach'unic o ti chacuxiic ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Ti vo'oxuc chach'unique, ja' yo' xpich' o yo'onic li jchi'iltaque yo' xch'unic o uque. ¹² Ti mu xch'unique, oy c'usi xtun o, ja' yo' sta o scuxlejalic li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Pero más to lec c'alal xch'unic ti jmomticotique ti sc'oplal onox chcuxiic ta sbatel osile.

¹³ Ti Rioxe liyac'be cabtel ti chacalbeic li c'usi yaloje, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Yech'o un persa ta jpas li c'usi yalojbone. ¹⁴ Yu'un ja' ta jc'an ti ta xpich' o yo'onic jayvo'uc li jchi'iltaque ti xc'uxubinojoxuc xa ti Rioxe yo' xch'unic o uque, yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque. ¹⁵ Ti x'elan ich'ayatic yu'un Riox li jchi'iltaque, ja' xa chiq'ueic yu'un Riox li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Pero más to lec c'alal xch'unic ti jmomticotique ti sc'oplal onox chcuxiic ta sbatel osile.

¹⁶ Ti jayvo'oticotic ti st'ujototicotic onox ti Rioxe ti sc'oplal chicuxioticotic ta sbatel osile, mu onox bu xch'ayojoticotic o. Co'oloticotic xchi'uc jpich'

arina ya'el ti tsq'uelanbeic Riox li jchi'iltaque. Ti paleetique tstuch'ic loq'uel jset', ta xchic'beic ti Rioxe, pero ac'bil scotol chil ti Rioxe. Li jset'e ja' seña ti jtot jme'ticotit ti ta más vo'nee. Pero ti Rioxe ta onox xich' spich'lej, ja' seña ti jmomticotic ti chch'unic to ta ts'acale. Ti jtot jme'ticotit ti ta más vo'nee, co'ol xchi'uc yisim ts'unbalal olivo ya'el yu'un ba'yi it'ujeic yu'un ti Rioxe. Vo'oticotit ti jch'unojticotic xa ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ja' sc'oboticotic ya'el xchi'uc ti jmomticotic ti chch'unic to ta ts'acale.

¹⁷ Li yan jchi'iltaque co'olic xchi'uc sc'ob ya'el li ts'unbalal olivo, pero ijecatic loq'uel ya'el yu'un mu xch'unic. Ja' xa tey lats'acatic ya'el, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, ti co'oloxuc to'ox xchi'uc c'ob te'tical olivo ya'ele. Ja' xa quibelinojtic ya'el jcotoltic li ts'unbalal olivo. ¹⁸ Pero mu me xatoy o abaic. Mi chatoy abaique, chopol. Na'ic me ti manchuc ba'yi it'ujeic ti jtot jme'ticotit ti ta más vo'nee, muc xat'ujeic ti yechuc uque. Lavi lat'ujatique, ja' ti it'ujeic ti jtot jme'ticotique. Ja' xa avibelinojic ya'el uc.

¹⁹⁻²⁰ Vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, mi oy chavalic yech chac li'i: “Ti x'elan ijecatic loq'uel li c'ob ts'unbalal olivo ya'ele, yu'un vo'otic onox chquich'tic ts'aquel”, mi xachiique, yech. Ti ijecatic loq'uel ya'ele, yu'un mu xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Cajvatic Jesuse. Yan li vo'oxuque ach'unic xa, yech'o ti lats'acatique. Pero mu me xatoy o abaic chac c'u cha'al istoy sbaic li yan jchi'iltaque, ich'o me abaic ta cuenta. ²¹ Lavi istoy sbaic li yan jchi'iltac ta israelale, muc x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Ja'

no'ox yech mi chatoy abaic uque, mu xayaq'uaic ta pertonal. ²² Q'uelavilic, ti Rioxe lec yo'on, pero chac' castico noxtoc. Yu'un iyac'be castico ti much'utic muc x'ich'on o ta muq'ue. Ja' scasticoic ti ich'ayatic yu'un ti Rioxe. Mi j'ech'el chach'unic ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil li vo'oxuque, chaxc'uxubinic. Ti mi avicta abaique, chach'ayatic uc. ²³ Li jlom jchi'iltaque, mi chictaic xch'unel li c'usi hcuxiic o ti yalojique, chich'ic ts'aquel ya'el noxtoc. Ti Rioxe xu' ta sts'ac yu'un tsots syu'el. ²⁴ Li vo'oxuque lats'acatic ta ts'unbalal olivo ya'el ti te'tical olivooxuc ya'ele. ¿Mi'n la ja' xa mu sts'acatic ya'el li jchi'iltaque ti ja' onox sc'ob li ts'unbalal olivo ya'ele?

Ja' li' yaloj ti chch'unic to ti j'israletique

²⁵⁻²⁶ Vo'otic ti jchi'il jbatc ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chava'ibeic smelol c'usi yaloj ti Rioxe yo' mu xanopic o ti mu xa much'u xastaic vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Lavie ep jchi'iltac ti mu xch'unique. Ja'to ta xch'unic ti jmomtictique ti jayvo' t'ujbiloticotic ti chicuxioticotic ta sbatel osile ti c'alal sts'aqui ti jayvo' sc'oplal cha'iq'ueic yu'un ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Ti much'u ta stoj amulique ja' achi'ilic ta israelal. Ja' tslecubtas avo'onic ti smomoxuc Jacove yo' mu xa xasa' o amulique.

²⁷ Ja' yech ta xc'ot ti c'alal chacac'beic pertonal yu'un lamulique, xi ti Rioxe.

²⁸ Lavi mu xch'un li jchi'iltaque ti ja' xa chac'cuxlejalic ta sbatel osil ti Jesuse, mu xc'anatic yu'un ti Rioxe. Ti mu xc'anatique, ja' yo' xach'unic

o li vo'oxuque. Pero ti jmomticotique ta to xlic xch'unic, yu'un ja' yech albilic yu'un Riox ti jtot jme'ticotit ti ta más vo'nee. ²⁹ Ti Rioxe más yac'ojboticotit bentisyon yu'un st'ujoticotit onox, yech'o ti ta onox x'iq'ueic ti jmomticotique. ³⁰ Ti achi'ilic ti ta vo'nee muc xich'ic ta muc' ti Rioxe. Lavi mu xch'unic li jchi'iltaque, yech'o ti vo'oxuc xa laxc'uxubinique. ³¹ Ja' no'ox yech lavie jchi'iltac xa mu xch'unic, pero ta to xc'uxubinatic ti jmomticotique chac c'u cha'al chac'uxubinatic lavie. ³² Yu'un jcotoltic chopol liyilotit ti Rioxe, yech'o un co'ol lixc'uxubinotic chac c'u cha'al yaloj onoxe.

³³ Ti Rioxe p'ij tajmec. Toj lec ti c'usi tsnope. Muc much'u sna' snopel yech. ³⁴ Ja' chac c'u cha'al iyal ti jun yaj'alc'op ti ta vo'nee: “Stuc no'ox ti lec tajmec c'usi tsnop ti Rioxe. Muc much'u xu' xchanubtason. ³⁵ Muc much'u ba'yi iyac'be smoton ti ts'acal to ispac ti Rioxe”, xi. ³⁶ Li c'usitic oye ja' spasoj scotol. Ja' xchabioj scotol. Ja' ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

12

Ja' li' yaloj ti c'usi tsc'an ta jpastic yu'un ti quich'ojtic xa ta muc' ti Rioxe

¹ Vo'otic ti jchi'il jbatit ta xch'unel li sc'op Rioxe, lavi sc'anojoxuc ti Rioxe, ja' tsc'an ti chavac' abaic entrucal ajunlejique. Ti c'u sjalil cuxuloxuque, ch'unic ti c'usi chayalbeique. Yu'un ja' yech ta ich'el ta muc' ti Rioxe. ² Lavi lec xa avo'onique, ja' xa me xanopic li c'usitic leque. Mu xa me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic mu xich'ic ta

muc' ti Rioxe. Mi ja' xa chanopic li c'usitic leque, chul ta ajolic c'usitic tsc'an ti Rioxe, ti c'usitic lec chile.

³ Lavi ta xcal a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe, yech'o un chacalbe acotolic ti mu me xanopic ti spas avu'unic ta jun vinic scotol ti c'usitic tsc'an pasbel ti Rioxe. Ta jujuntal tsc'an chanopic ti c'usi chatunic o yu'un ti Rioxe. ⁴ Ja' chac c'u cha'al li vo'otique ti oy coc jc'obtique, ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique, pero stosoltosol c'usi chlaj tunuc o cu'untic. ⁵ Ja' no'ox yechotic uc, stosoltosol c'usi chitunotic o yu'un ti Cristoe.

⁶ Lavi stosoltosol c'usi chitunotic o yu'une, ja' ac'u jpastic ti c'usi yac'oj jpastic jujune. Mi ja' ac'bilotic o ti chcaltic a'yuc li sc'op Rioxe, ac'u caltic chac c'u cha'al jch'unojtique.

⁷ Mi ja' ac'bilotic o ti chimac'linvanotique, ac'u mac'linvancotic. Mi ja' ac'bilotic o ti chichanubtasvanotique, ac'u chanubtasvancotic.

⁸ Mi ja' ac'bilotic o ti ta jpatbetic yo'on li yane, ac'u jpatbetic yo'onic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jq'uelantic li c'usuc cu'untique, sjunuluc me co'ontic ac'u jq'uelantic. Mi ja' ac'bilotic o ti chinitvanotique, sjunuluc me co'ontic ac'u nitvancotic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jcoltatic ti much'utic abol sbaique, sjunuluc me co'ontic ac'u jcoltatic.

⁹ C'ano me abaic, mu me yechuc no'ox xloc' ta aveic ti chac'an abaique. Mu xa me xapasic li c'usitic chopole; ja' xa me xapasic li c'usitic leque.

¹⁰ Co'olco'ol xac'an abaic. Co'olco'ol xavich' abaic ta muc'. ¹¹ Ja' tunanic yu'un ti Cajvaltique, mu me xach'ajubic. Sjunuluc me avo'onic xapasic.

¹² Muyubajaníc ti chacuxiic ta sbatel osile. Cuchuc avu'unic ilbajinel. C'oponic Riox jujun c'ac'al.

¹³ C'uxubiníc mi oy much'u ch'abal c'usuc yu'unique. Mi oy much'u ta xch'amun anae, oteso.

¹⁴ Mi oy much'u chayilbajinique, mu me c'usi chopol xavalbeic. C'oponbeic Riox, c'anbeic bentsiyon ta stojol.

¹⁵ Mi oy c'usi lec ista junuc achi'ilique, mu me chopluc xava'iic. Junuc avo'onic uc chac c'u cha'al jun yo'one. Mi oy much'u chat yo'one, co'oltaso aba achi'uquic, patbeic yo'on.

¹⁶ Co'oluc me ajolic. Mu me xatoy abaic, mu me xat'ujic ti much'u chavich'ic ta muq'ue. Mu me xanopic ti mu xa much'u xastaique.

¹⁷ Mi oy much'u chayilbajine chayutilane, mu me xapacbeic. Ja' pasic li c'usi leque yo' mu sa' o amulic li crixchanoetique. ¹⁸ Mu me vo'oticoxuc xaliquesic c'op; vo'oxuc xapajesic mi oy bu chlic c'ope. ¹⁹ Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xavac'beic castico ti much'u chayilbajinique, ti much'u chayutique. Mu c'usi xavalbeic. Tey tstojbe Riox. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Jtuc no'ox chcac' castico", xi ti Cajvaltique.

²⁰ Ts'ibabil noxtoc: "Mi chvi'naj lacrontae, ac'bo sve'el. Mi chtaquij sti'e, ac'bo vo' yuch'. Mi yech chapase, ja' chul o ta sjol ti ja' capeme, tey chlaj yo'on", xi ts'ibabil. ²¹ Ja' pasic li c'usitic leque yo' mu xapasic o li c'usitic chopole.

13

¹ Acotolic tsc'an chach'unbeic smantal li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique yu'un

ja' yech tsc'an ti Rioxe ti oy jyu'eletique, ti oy jmeltsanejc'opetique. Ja' yech isc'an Riox ti i'ochique. ² Ti much'utic mu xich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique, ja' mu xich'ic ta muc' ya'el ti Rioxe yu'un ja' ta smantal ti oy jyu'eletique, ti oy jmeltsanejc'opetique. Ti much'utic tstoy sbaic ta stojol li jyu'ele, ch-ac'batic castico yu'un li jyu'ele. Mi tstoy sbaic ta stojol li jmeltsanejc'ope, ja' no'ox yech ch-ac'batic castico yu'un li jmeltsanejc'ope. ³ Ti oy li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique, ma'uc yo' xi'ic o ti much'utic lec li c'usitic tspasique. Ja' yo' xi'ic o ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. Mi ja' chac'an ti mu xaxi' o li jyu'ele, ti mu xaxi' o li jmeltsanejc'ope, ja' paso li c'usitic leque yo' lec o ac'oplale. ⁴ Ti ac'bil yabtelic yu'un ti Rioxe, ja' yo' jun o avo'onique. Mi chopol li c'usitic chapasique, xi'anic me yu'un mu yechuc no'ox ti oy yabtelique, xu' chaq'uic castico. Yu'un ja' yabtelic ac'bilic yu'un ti Rioxe ti chac'be castico ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. ⁵ Yech'o un ac'u jch'unbetic li c'usi chalique. Ma'uc no'ox yo' mu xiyac'botic o casticoe; ja' yo' mu c'usi xal o co'ontique. ⁶ Ja' no'ox yech tsc'an chavaq'uic tojel aq'uel yu'un ja' yabtelic ac'bilic yu'un ti Rioxe.

⁷ Aq'uic me ti c'usitic stu li taq'uine. Mi chasc'anbeic sloc' avosilique xchi'uc sloc' atiendaique, ac'beic. Mi oy c'usi yan taq'uin tsc'ane, ac'beic mi oy c'usi chtun o yu'unique. Ich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique yu'un ja' yech isc'an Riox ti i'ochique.

⁸ Mi oy avilique, sutesic me. Le'e xlaj ta sutesel.

Li c'usi mu sna' xlaje, ja' ti chic'uxubinvanotique. Mi chic'uxubinvanotique, yu'un jch'unobjetic xa scotol li smantaltac Rioxe. ⁹ Ti Rioxe ja' yech yaloj chac li'i: "C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque", xi. Mi ta jc'uxubintique, mu jc'oponbetic yajnil, mu jmiltic, mu xquelc'anbetic c'usuc yu'un, mu jt'ic'betic smul, mu xpich' o co'ontic li c'usuc yu'une, mu xquilbajintic. ¹⁰ Ti much'u chc'uxubinvane, mu x'ilbajinvan. Yech'o un mi chic'uxubinvanotique, jch'unobjetic xa scotol li smantaltac Rioxe.

¹¹ Ana'ojic ti ma'uc xa yora vayeale. Julavemotic xa ya'el yo' mu xa jpastic o li c'usitic chopole, yo' jpastic o li c'usitic leque. Ti c'alal lic jch'untic li sc'op Rioxe, jal to'ox sc'an xicuxiotic ta sbatel osil. Yan lavie po'ot xa. ¹² Co'ol xchi'uc po'ot xa sacub ya'el li osile, po'ot xa xloc' tal c'ac'al ya'el yu'un po'ot xa xcol jvocoltic. Yech'o un ictaic xa spasel li c'usitic chopole; ja' xa pasic li c'usitic leque. ¹³ Ich'o amelolic yu'un ta sac osiloxuc xa ya'el. Mu xa me xayacubic. Yu'un ti c'alal chayacubique, mu xavich' amelolic, c'usuc no'ox xapasic, c'usuc no'ox xavalic. Mu me xasa' avantsic, mu me xasa' avajmulic, mu me xasa'ic c'op, mu me yechuc no'ox xti'et ajolic. ¹⁴ Ja' ac'u spasoxuc ta mantal ti Cajvalt'ic Jesucristoe yo' spas o avu'unic li c'usitic leque. Mu xa me xanopic ti chapasic li c'usitic chal avo'onique.

14

Ja' li' yaloj ti mu me xicta sba cu'untic ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe

¹ Mu me xalabanic li jchi'iltactique ti mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, lec me xac'oponic. ² Oy xa jlom xch'unojic ti xu' slajesic scotol li ve'lile. Yan li much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, t'ujbil ti c'usi tslajesique. Ja' no'ox ta slajesic li c'usitic ta xch'i ta yut moque. ³ Ti much'u tslajes scotol li ve'lile mu me ya'uc slaban li much'u t'ujbil c'usi tslajese. Ja' no'ox yech ti much'u t'ujbil c'usi tslajese, mu me ya'uc sa'be smul ti much'u tslajes scotol li ve'lile. Yu'un acotolic sc'anojoxuc ti Rioxe. ⁴ ¿C'u yu'un chasa'be smul achi'il ti ma'uc yajvalote? Ja' yiloj stuc ti Rioxe mi oy smul, o mi ch'abal, yu'un ja' yajval. Xu' tscolta yo' spas o yu'un li c'usitic leque.

⁵ Oy jlom jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe tsnopic ti persa oy c'usi c'ac'alil ta jchabitique chac c'u cha'al ixchabiic ti vo'ne moletique. Pero oy jlom tsnopic ti mu persauc jchabitique, co'ol no'ox cha'iic jujun c'ac'al. Yech'o un ac'u jnoptic jujuntal ti c'u x'elan chca'itique. ⁶ Ti much'utic persa ta xchabiic c'ac'ale, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yan ti much'utic mu persauc cha'iique, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Ti much'utic tslajesic scotol li ve'lile, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yan ti much'utic t'ujbil c'usi tslajesique, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yu'un co'ol "colaval" xutic ti Rioxe ti c'alal oy c'usi tslajesique.

⁷ Mi jun muc much'u sna' ti c'u x'elan cuxule, mi ja'uc sna' c'usi ora ta xcham. ⁸ Lavi cuxulotique, yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Mi lichamotique, yu'un ja' yech tsc'an noxtoc. Lavi

cuxulotique, mi lichamotique, ja' onox cajvaltic.
 9 Ti icham ti icha'cuxi ti Cristoe, ja' icajvalintic o,
 ac'u mi xichamotic, ac'u mi cuxulotic.

10 Yech'o un mu c'u stu ti ta jsa'betic smul li
 jchi'iltique. Mu c'u stu ti ta jp'ajtique. Yu'un
 jcotoltic chc'ot jva'an jbatic ta stojol ti Cristoe. Ja'
 chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osil jujuntale.
 11 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Vo'on Rioxon ti cuxulon ta sbatel osile,
 ta sta yora ti scotol crixchanoetic chisquejle-
 taique.

“Vo'ot no'ox jpasvanejot ta mantal”, chiyutic,
 xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 12 Yech'o un jujuntal chc'ot
 calbetic ti Rioxe ti c'u x'elan li'ech'otic li' ta sba
 balamile.

13 Yech'o un mu xa me jsa'be jba jmultic. Mu me
 vo'oticuc ta jmultic ti chicta sbaic ta xch'unel sc'op
 Riox li jchi'iltactique. 14 Li vo'one jch'unoj c'usi
 yalaj ti Cajvaltic Jesuse ti muc bu chopol jtosuc
 li ve'lile. Pero mi oy much'u tsnop ti ta sta o
 smul mi c'usuc no'ox slajese, más lec ti mu ya'uc
 slajese. Mi islajese, ta onox sta smul. 15 Vo'oxuc
 ti ach'unojic xa ti xu' jlajestic scotol li ve'lile, mi
 vo'oxuc ta amulic ti chicta o sbaic ta xch'unel sc'op
 Riox ti much'utic t'ujbil no'ox c'usi tslajesique,
 más lec ti mu ya'uc alajesique. Ti mi chalajesique,
 yu'un muc bu c'ux ta avo'onic li jchi'iltactique. Ti
 Cajvaltique c'uxotic ta yo'on jcotoltic yu'un iyac'
 sba ta milel ta scoj jmultic. 16 Yech'o un ich'o me
 abaic ta cuenta yo' ti mu xjoyp'ij o ta chopol li
 c'usi leque. 17 Lavi chispasotic ta mantal ti Rioxe,
 stac' xquictatic li ve'liletique yu'un ma'uc tsots

sc'oplal. Ja' tsots sc'oplal ti lec li c'usitic ta jpas-tique, ti mu xlic cu'untic c'ope, ti jun co'ontique ja' ti xchi'inojotic ti Ch'ul Espiritue. ¹⁸ Ti much'u ja' yeche ja' yich'oj ta muc' ti Cristoe. Lec ch-ile yu'un ti Rioxe; lec ch-ile yu'un li crixchanoetique.

¹⁹ Yech'o un ja' ac'u jpastic ti c'usi jun o co'ontic jcotoltique yo' co'olco'ol bal xca'i jbatique. ²⁰ Mu me ta scojuc no'ox ve'lil tsoc cu'untic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Scotol li ve'lile lec, pero ja' chopol mi ta scoj no'ox ve'lil chicta sba cu'untic ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe.

²¹ Mi chquiltic ti chicta o sbaique, mu ya'uc jti'tic ti'bol, mu ya'uc cuch'tic pasem ya'lél uva, mu me c'usi yan jpastic yo' ti mu xicta o sbaique. ²² Mi ach'unojic ti lec scotol li ve'lile, lec. Sna'oj ti Rioxe ti ja' yech ach'unojique. Ja' no'ox tsc'an chanopic mi yech tsc'an ti c'usuc no'ox chalajesique. Mi yech tsc'an chava'iique, lec. Ja' chopol mi c'un to chlic anopic ti ata o amulic ti alajesique. ²³ Pero mi oy much'u persa no'ox chac' ti ta slajes ti c'usi xch'unoj ti tsta o smul ta stojol ti Rioxe, tsta onox smul mi tslajese. Mi ma'uc no'ox ta jpastic li c'usi jch'unojtique, mi persa no'ox chcac'tic ti ta jpastic ti c'usi jch'unojtic ti mu xu' jpastique, ta jta onox jmultic.

15

¹ Vo'otic ti jna'ojtic xa c'u x'elan smelol li sc'op Rioxe, ac'u quictatic spasel ti c'usitic jun o co'ontic jtuctique. Ja' ac'u jpastic ti c'usitic mu xicta o sbaic li much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe.

² Ja' ac'u jpastic jujun ti c'usitic ta xch'unic o más li sc'op Rioxe. ³ Mi ja'uc ti Cristoe, muc spas ti c'usi

jun o yo'on stuque, icuch yu'un ilbajinel. Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe ti c'usi iyalbe ti Stote: “Ti much'utic mu xasc'ane, mu xisc'an uc”, xut ti Stote, xi ts'ibabil. ⁴ Scotol li c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe ja' chip'ijubotic o, yech'o ti mu xquicta jbatic c'alal mu xisc'anotic li crixchanoetique, yu'un jpa-toj co'ontic ti chicuxiotic onox ta sbatel osile. ⁵ Ja' tspat co'ontic ti Rioxe yo' mu xquicta o jbatic c'alal mu xisc'anotic li crixchanoetique. Ac'u scoltaoxuc yo' co'ol o ajolique yu'un ja' yech tsc'an ti Cristoe. ⁶ Mi co'ol ajolique, lec sc'oplal avu'unic ti Yajval ti Cajvaltuc Jesucristoe, ja' ti Stote.

Ja' li'yaloj ti ep namal crixchanoetic iyalbe sc'op Riox ti Pabloe

⁷ Yech'o un co'olco'ol xac'an abaic chac c'u cha'al sc'anojotic ti Cristoe yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe. ⁸ Lavi ay stoj jmultic ti Cristoe, vo'otic li juriootique, ja' ic'ot ti c'usi i'albatic ti ba'yi jtotic, ja' ivinaj o ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. ⁹ Yech'o ti ava'iic uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Rioxe yo' “colaval” xavutic o uque. Ja' onox yech ts'ibabil chac li'i:

Vo'on chcalbe ya'iic ac'oplal li namal crixchanoetique.

Chacac' ta ich'el ta muc',

xi. ¹⁰ Ts'ibabil noxtoc:

Li namal crixchanoetique ta sta yora ti jun yo'onic chac c'u cha'al jun co'ontic vo'otic ti st'ujojotic onox ti Rioxe,

xi. ¹¹ Ts'ibabil noxtoc:

Li namal crixchanoetique chlic yalic ti lec c'usi tspas ti Rioxe.

Ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ja' yech chlic yalic,

xi. ¹² Ti Isaías uque ja' yech ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic, ja' smom ti Isaie.

Ja' tspas ta mantal noxtoc li namal crixchanoetic.

Ta xch'unic ti ja' ch-ac'bon scuxlejalic uque, xi.

¹³ Lavi ach'unic xa ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe, ac'u spat avo'onic ti Ch'ul Espíritue yo' xamuyubajic oe, yo' mu c'usi xal o avo'onique.

¹⁴ Vo'otic ti jchi'il jbatoc ta xch'unel li sc'op Rioxe, jna'oj ti lec xa avo'onique. Xana'ic xa li c'usitic leque, yech'o ti xu' xa xap'ijubtas abaique. ¹⁵ Ti lajts'ibabeic li vun li'i, ja' ti bu tsc'an chapasique yo' mu xch'ay o xava'iique. Yu'un ja' sva'anojon o ti Rioxe ti chcal a'yuc ti c'usi yaloje, yech'o ti muc bu xi'em lalcalbeique. ¹⁶ Ja' st'ujon o ti chacalbeic ti chac' jcuxlejaltic ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ja' yech chitun chac c'u cha'al ti paleetique ti ja' yabtelic chac'beic smoton ti Rioxe. Li smoton Riox chcac'be li vo'one, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Yu'un lec xa chayilic ti Rioxe lavi ach'unic xae. Ja' laslecubtasbe avo'onic ti Ch'ul Espíritue.

¹⁷ Lavi liscolta ti Jesucristoe ep litun yu'un ti Rioxe. ¹⁸⁻¹⁹ Pero mu'nuc ipas cu'un ta jtuc, ja' liscolta ti Cristoe. Ja' ti icalbe ya'i lachi'ilique ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ja' liscolta ta yalal a'yuc ti c'usi icale, ja' liscolta ta spasel ti c'usi ijase. Icac' iluc slequilal syu'elal Riox. Ilecub yo'onic ta syu'el ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Ti c'alal lic cale, ijtambe yalal a'yuc ta Jerusalén. Buyuc no'ox

ical ech'el a'yuc, lic'ot c'alal estado Ilírico. ²⁰ Ja' no'ox ta co'on chcalbe ya'iic ti much'utic mu to bu ya'yojic c'usi yalaj ti Cristoe. Ma'uc icalbe ya'iic ti much'utic ya'yojic xae yu'un mu jc'an xba jt'ic' jba yo' bu chalic a'yuc li yane. ²¹ Ja' yech ta jpas chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe:

Li much'utic muc bu ya'yojic ta jmoj sc'oplal ti
 Cajvaltique,
 ta x'albat ya'iic.
 Ja' ta xich'ic ta muc',
 xi ts'ibabil.

Ja' li' yalaj ti tsnop chbat ta Roma ti Pabloe

²² Ja' mu jayicon o yech'o ti mu xu' chtal jvula'anoxuc ta orae. Ep xa ta ech'el ijnopilan ti chtal jvula'anoxuque. ²³⁻²⁴ Pero lavie laj xa calbe scotolic li'toe, lixocob xa. Chibat xa c'alal España. Ti c'alal xibate, tey ch-ech jvula'anoxuc yu'un vo'ne onox jnopo ti chtal jvula'anoxuque. Ti c'alal xlaj jc'opon jbatique, tey xanopic mi cha-coltaicon c'uuc yepal ti c'alal xibat ta Españae. ²⁵ Lavie chibat ta Jerusalén, chba cac'be comel smoton li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox teyo'e. ²⁶ Yu'un istsobic taq'uin li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ta estado Macedoniae xchi'uc li' ta estado Acayae yu'un la tscoltaic li jchi'iltactic ta Jerusalene, ja' ti much'utic me'one. ²⁷ Sc'an no'ox yo'on stuquic ti istsobique. Lec ti x'elan ispastique yu'un sna'ojic ti vo'otitic ta jcuentaticotic ti iya'iic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe. Ja' no'ox yech tsc'an chana'ic uc. Lec mi ja' yech chanopic uque. ²⁸ Ti c'alal xlaj cac' comel li taq'uine, tey ch-ech' jvula'anoxuc ti c'alal xibat

ta Españae. ²⁹ Ti c'alal xiyule, jna'oj ti chiyac'botic bentisyon jcotoltic ti Cristoe.

³⁰ Vo'otic ti jchi'il jbatit ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic yu'un co'ol chispasotic ta mantal ti Cajvaltic Jesucristoe, yu'un jc'anoj xa jbatit ti co'ol xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue. Mu me xch'ay xava'iic ti chac'oponbecon Rioxe. ³¹⁻³² Ja' albeic ti Rioxe ti mu me xismilic ti jchi'iltac tey ta Judeae, ja' ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. Xchi'uc ti lec me stsac smoton taq'uinic ti chquich'beic ech'el ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Jerusalene. Mi lec lisut tale, jun co'on ti c'alal xiyul yo' bu nacaloxuque mi yech tsc'an ti Rioxe. Co'ol jun co'ontic. ³³ Ac'u xchi'inoxuc ti Rioxe ti ja' tspas ta jun co'ontique.

16

Ja' li yaloj ti i'albatic chabanuc ti jromaetique

¹ Li jme'tic Febee ja' chtun yu'unic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta jteclum Cencreae, ja' chayich'beic tal li jvune. ² Ich'ic me ta muc' yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Yu'un ja' yech tsc'an chquich' jbatit ta muc' vo'otic ti jch'unojtic xa li sc'op Rioxe. Ac'beic ti c'usi chtun yu'une yu'un ep xa ic'uxubinvan. Lisc'uxubin xa uc.

³ Chabanuc xavalbeic li Prisilae xchi'uc smalal, ja' li Aquílae, yu'un co'ol chitunoticotic yu'un ti Jesucristoe. ⁴ Ti c'alal lismilic oxe, ja' lispojic. Jutuc xa muc' xlajic o. Coliyal ti lispojique. Mu jtucuc no'ox yech chcal; ja' yech chalic uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti co'ol ma'uc juriooxuc xchi'uque. ⁵ Chabanuc xavalbeic uc li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti tey tstsob sbaic ta sna li

Aquílae. Chabanuc xavalbeic li Epenetoe, yu'un jc'anoj jbatotic xchi'uc. Ja' ba'yi ixch'un sc'op Riox li' ta estado Acayae. ⁶ Chabanuc xavalbeic li Maríae ti ep xa lascoltaique. ⁷ Chabanuc xavalbeic li cha'vo' jchi'iltaque, ja' li Andrónicoe xchi'uc li Juniase, ti co'ol li'ochoticotic ta chuquel xchi'uquique. Vinajem sc'oplalic ti chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ja' ba'yi ixch'unic; li vo'one ts'acal to ijch'un.

⁸ Chabanuc xavalbeic li Ampliase, li jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltique, yu'un jc'anoj jbatotic xchi'uc. ⁹ Chabanuc xavalbeic li Urbánoe, ti co'ol chitunotic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe. Chabanuc xavalbeic li Estáquise ti jc'anoj jbatotic xchi'uque. ¹⁰ Chabanuc xavalbeic li Apelese ti iyac' iluc ti sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cristoe. Chabanuc xavalbeic li much'utic tey ta sna li Aristóbuloe. ¹¹ Chabanuc xavalbeic li jun jchi'ile, ja' li Erodione. Chabanuc xavalbeic ti jayvo' tey ta sna li Narcisoe ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltique. ¹² Chabanuc xavalbeic li cha'vo' antse, ja' li Trifénae xchi'uc li Trifósae ti co'ol chtunic yu'un ti Cajvaltique. Chabanuc xavalbeic li jme'tic Pérsidae ti jc'anojtic jcotoltique, ti ep xa itun ta stojol ti Cajvaltique. ¹³ Chabanuc xavalbeic li Rufoe xchi'uc li sme'e ti lec xch'unojic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc jme' ica'i yu'un lixc'uxubin. ¹⁴ Chabanuc xavalbeic li Asíncritoe, xchi'uc li Flegóntee, xchi'uc li Ermase, xchi'uc li Patróbese, xchi'uc li Ermese. Chabanuc xavalbeic scotol li much'utic tey xchi'uquique. ¹⁵ Chabanuc xavalbeic li Filólogoe, xchi'uc li jme'tic Juliae, xchi'uc li Néreoe, xchi'uc li svixe, xchi'uc li Olímpase,

xchi'uc scotol li much'utic tey co'ol tstsob sba xchi'uquique.

¹⁶ Tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj abaique. Chabanicoxuc la xal scotol li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ti tstsob sbaic ta jujun temploe.

¹⁷ Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic. Tsc'an chaq'uelic mi muc bu tey achi'uquic ti much'utic yo'onuc stsob svinique. Ti much'utic yech tspasique chlo'lovanic no'ox yu'un ma'uc yech xch'unojic chac c'u cha'al ach'unojique. Ti much'utic yeche mu me xachi'inic. ¹⁸ Yu'un ma'uc ta xch'unic li c'usi lec chil ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' tspace ti c'usi chal yo'onique. Tsc'anic ich'el ta muc'. Ja' tslo'loic ti much'utic ta xch'unic ta ora chilique. Toj lec xa ya'el li c'usitic chalique. ¹⁹ Yan li vo'oxuque vinajem ac'oplalic ti ach'unojic li sc'op Rioxe, yech'o ti jun co'on avu'unique. Pero p'ijanic me, mu me c'usuc no'ox xach'unic. Ja' me xach'unic li c'usi leque; mu me xach'unic li c'usi chopole. ²⁰ Ti Rioxe ti ja' tspace ta jun co'ontique, chascoltaic yo' mu xcuch o yu'unic ti much'utic chtunic yu'un ti pucuje, yo' vo'oxuc xcuch o avu'unique. Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe.

²¹ Chabanicoxuc la xal li Timoteoe li jchi'il ta yalal a'yuc c'usi yalaj ti Cristoe. Chabanicoxuc la xal li oxvo' jchi'iltac ta israelale, ja' li Lucioe, xchi'uc li Jasone, xchi'uc li Sosípatere.

²² Vo'on Tercioon, vo'on ijts'ibabe li svun Pablo li'i. Chacalbeic uc ti chabanicoxuque yu'un co'ol quich'ojtac ta muc' ti Cajvaltique.

²³ Chabanicoxuc la xal li Gayoe ti yac'ojbon ta ch'om sna vo'on li Pabloone, xchi'uc ti yac'oj ta ch'om sna ti ta jtsob o jbatotic xchi'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chabanicoxuc la xal uc li Erastoe, ja' ti ochem ta tesoreroal li' ta jteclume. Chabanicoxuc la xal li Cuartoe ti xch'unoj sc'op Riox uque.

²⁴ Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti stuc no'ox p'ij ti Rioxe, ti tsots syu'ele

²⁵ Ti Rioxe tsots syu'el, xu' chascoltaic yo' xach'unic o más ti c'usi yaloje. Ja' yech chal li sc'op Rioxe ti chcal a'yuque yu'un ja' yaloj ti Jesucristoe. Yu'un ja' onox yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile ti chacuxiic ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, pero mu to'ox bu vinajem. ²⁶ Lavie ivinaj xa, yu'un ica'ibeticotic xa smelol ti ja' yech ists'ibaic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Lavie iyal xa ti Riox cuxul ta sbatel osile, ti ac'u xa vinajuc ta sjunlej bamil ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe yo' xach'unic o uque.

²⁷ Lavi x'elan isnop ti Rioxe ti stuc no'ox p'ije, ti iyac'be stoj jmultic ti Jesucristoe, yech'o ti ja' ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osile.

**Sc'op riox: ja' li' yaløj ti chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osli ti cajvaltíc Jesucristoe
New Testament in Tzotzil Zinacantan; tzo
(MX:tzo:Tzotzil)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tzotzil

Dialect: Zinacantan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tzotzil

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 29 Jan 2022

f6d89cf8-4336-5296-a8d0-5fb6684eee12